

EUROPEISKA UNIONEN

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling

- Europa investerar i landsbygdsområden

Årsrapport 2009

**Landsbygdsutvecklingsprogram
för landskapet Åland för perioden
2007-2013**

**CCI 2007FI06RPO002
C(2008) 719**

Årsrapporten godkänd vid övervakningskommitténs möte 28 maj 2010

Godkänd av förvaltningsmyndigheten 15 juni 2010

1. INLEDNING	3
2. ÄNDRINGAR AV DE ALLMÄNNA VILLKOREN	4
3. DET FINANSIELLA GENOMFÖRANDET OCH UTVECKLINGEN AV PROGRAMMET	7
3.1. Axel 1	9
3.1.1 Ansökningsförfarande och finansiering	9
3.1.2 Måluppfyllelse.....	10
3.2 Axel 2	10
3.2.1 Ansökningsförfarande och finansiering	10
3.2.2 Anslutningsgrad	11
3.2.3 Måluppfyllelse.....	12
3.2.4 Tilläggsfinansiering för det europeiska jordbrukets nya utmaningar (HC/RP-medel)	14
3.3 Axel 3	15
3.3.1 Ansökningsförfarande och finansiering	15
3.3.2 Måluppfyllelse.....	16
3.4 Axel 4	16
3.4.1 Ansökningsförfarande och finansiering	16
3.4.2 Måluppfyllelse.....	17
4. FÖRVALTNING OCH ÖVERVAKNING	17
4.1 Förvaltning	17
4.1.1 Nationella bestämmelser	18
4.1.2 Stödhanteringssystem.....	19
4.2 Övervakning	20
4.2.1 Löpande övervakning	20
4.2.2 Övervakningskommittén	20
4.3 Användning av tekniskt stöd	21
4.4 Åtgärder vidtagna för att se till att programmet ges offentlighet.....	22
4.5 Sammanfattning av större problem	23
5. SAMMANFATTNING AV PÅGÅENDE UTVÄRDERING.....	26
6. ÖVERENSSTÄMMELSE MED GEMENSKAPSPOLITIK	26
6.1 Gemenskapens konkurrensregler	26
6.2 Hållbar utveckling en horisontell prioritering.....	27
6.3 Jämlikhet/jämställdhet en horisontell prioritering.....	28
6.4 EU:s strategi för Östersjöområdet	29
6.5 Komplementaritet med andra finansieringsinstrument	30
7. LANDSBYGDSNÄTVERK.....	32

Bilagor: Bilaga 1 Tabeller måluppfyllelse
Bilaga 2a-c Indikatorstabeller

1. INLEDNING

Ålands landskapsregering har i enlighet med gemenskapens strategiska riktlinjer för landsbygdsutvecklingen, den nationella strategiska referensramen och Rådets förordning (EG) nr 1698/2005 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) utarbetat ett **Landsbygdsutvecklingsprogram för landskapet Åland för perioden 2007-2013**.

Landsbygdsutvecklingsprogrammet godkändes av EU:s landsbygdskommitté den 19 december 2007 och officiellt av Europeiska Gemenskapernas Kommission den 15 februari 2008 K(2008) 719.

Den övergripande målsättningen är att landsbygden och skärgården skall bibehålla sin dragningskraft som bosättnings- och företagsort trots strukturförändringar och omställningar inom det traditionella lantbruket samtidigt som landskapsbilden skall bibehålla de traditionella drag som den mångåriga hävden skapat. Landskapsregeringen anser att lantbruksproduktionen i kombination med livsmedelsförädlingen också i fortsättningen kommer att vara en basnäring på landsbygden i kombination med utvecklande av diversifierat landsbygdsföretagande varför målsättningen är att lantbruksproduktionen skall utveckla en hög konkurrenskraft i enlighet med de givna förutsättningarna baserad på hög effektivitet, hög produktivitet, hög kvalitet och hållbart utnyttjande av naturtillgångar.

För att uppnå detta har landskapsregeringen beslutat genomföra åtgärder från alla de fyra axlar som beskrivs i Rådets förordning om stöd för landsbygdsutveckling. Utgående från genomförd analys har det konstaterats att det finns ett tydligt behov av att utveckla företagande och konkurrenskraften i allmänhet på landsbygden, att bevara och förbättra de miljömässiga betingelserna samt stärka landsbygdens utvecklingsmöjligheter och attraktionsvärde i ett brett perspektiv.

Landsbygdsutvecklingsprogrammet omfattar fyra axlar och åtgärdsområden inklusive tekniskt stöd:

Axel 1:

- Yrkesutbildning och information (åtgärd 111)
- Startstöd för unga jordbrukare (åtgärd 112)
- Modernisering av jordbruksföretag (åtgärd 121)
- Högre värde i jord- och skogsbruksprodukter (åtgärd 123)
- Samarbete om utveckling av nya produkter, processer och tekniker inom jordbruks- och livsmedelssektorn samt inom skogsbrukssektorn (åtgärd 124)

Axel 2:

- Stöd för jordbrukare i områden som inte är bergsområden men där det finns andra svårigheter (kompensationsbidrag) (åtgärd 212)
- Stöd för miljövänligt jordbruk (miljöstöd) (åtgärd 214)
- Stöd för icke produktiva investeringar (åtgärd 216)

Axel 3:

- Diversifiering till annan verksamhet än jordbruk (åtgärd 311)
- Stöd för etablering och utveckling av mikroföretag (åtgärd 312)
- Främjande av turismverksamhet (åtgärd 313)
- Grundläggande tjänster för ekonomin och befolkningen på landsbygden (åtgärd 321)

- Förnyelse och utveckling av byarna (åtgärd 322)
- Bevarande och uppgradering av natur- och kulturarvet på landsbygden (åtgärd 323)
- Utbildning och information (åtgärd 331)
- Kompetensutveckling och information för förberedelse och genomförande av lokala utvecklingsstrategier (åtgärd 341)

Axel 4:

- Lokala utvecklingsstrategier (åtgärd 41)
- Genomföra interregionalt och transnationellt samarbete (åtgärd 421)
- Driva den lokala aktionsgruppen (åtgärd 431)

Tekniskt stöd omfattar bl.a. utvärderingar, administration, datasystem, informationsinsatser och kontroller.

Samtliga åtgärder tillämpas i hela landskapet Åland.

2. ÄNDRINGAR AV DE ALLMÄNNA VILLKOREN

Invånarantalet ökar fortsättningsvis på Åland, även under 2009. Vid årsskiftet var antalet invånare på Åland 27 734. Ökningstakten var dubbelt större än i Finland och också något högre än i Sverige. Av kommunerna hade staden Mariehamn den största tillväxten i absoluta tal, åtföljd av randkommunen Jomala. I skärgårdskommunerna som helhet minskade invånarantalet.

Sedan hösten 2008 har världen befunnit sig i en historiskt djup svacka. Som starkt exportberoende ekonomier har Finland och Sverige drabbats hårt av nergången på de internationella marknaderna. Åland hade ännu under 2009 klarat sig relativt bra under lågkonjunkturen som började med finanskraschen hösten 2008. Omfattande permitteringar eller uppsägningar har under 2009 inte genomförts. Krisen har dock bedömts komma med fördröjning att påverka de åländska företagen, den offentliga sektorn och hushållen. Återhämtningen i Finland ser ut att bli långsam och utdragen vilket för Åland innebär eftersläpande negativa indirekta effekter på den åländska ekonomin.

Den öppna arbetslösheten på Åland steg månad för månad från maj till december 2009 och låg vid årsskiftet på 2,7 %. Prognosen från hösten 2009 för arbetslösheten visade att den kan komma att ligga kring 3,3 % under år 2010 och låg i februari 2010 på 3,5 %.

Den offentliga sektorns ekonomi kommer under de kommande åren att utsättas för stark press eftersom den åländska offentliga ekonomin är beroende av konjunktur känsliga samfunds- och kapitalinkomstskatter. Landskapsregeringen initierade inbesparingar redan i den första tilläggsbudgeten 2009 för landskapet Åland.

Utflaggningar av fartyg, tillsammans med den allmänna ekonomiska nedgången i hela Finland, som med fördröjning ger sämre offentliga finanser på Åland, innebär enligt ÅSUB:s prognos att BNP-volymin minskar. För 2008 räknar man med en minskning motsvarande -0,7 %, för 2009 med -5,8 %, och slutligen med -2,7 % år 2010. Den negativa tillväxten är i huvudsak en effekt av utflaggningen av färj- och passagerartonnage, även om en del av effekterna härrör sig från den globala konjunkturedgången.

Under 2009 märktes krisen på allvar i företagets omsättning. Nergången mellan det andra kvartalet 2008 och 2009 var den kraftigaste sedan år 2003. Inom livsmedelsindustrin som på

Åland är viktig inom den åländska tillverkningsindustrin började nergången i omsättningens tillväxt från en hög nivå hösten 2007 och har fortsatt nedåt sedan dess och enligt preliminära data har tillväxten under 2009 varit negativ. Jordbruket drabbades generellt av den pågående finanskrisen. De flesta produktionsinriktningar drabbades av prissänkningar. Mjölknäringen och spannmålsodlingen drabbades hårdast internationellt sett och speciella stimulanspaket togs fram från unionens myndigheter för att stabilisera situationen. Lokalt klarade sig mjölknäringen relativt väl trots den svaga internationella marknaden och det lokala mejeriet behövde inte genomföra drastiska prissänkningar. Efterfrågan på de producerade mejeriprodukterna har varit fortsatt god och en begränsning till ökad utveckling är tillgången på råvara. Den andra produktionsinriktningen som drabbats hårt av det finansiella läget är spannmålsproduktionen där de höga råvarupriserna från åren 2007 och 2008 varit långt borta. Mot slutet av 2009 rapporteras om en återhämtning generellt inom jordbruksmarknaden med några undantag tack vare återhämtningen inom världsekonomin som lett till att efterfrågan på jordbruksprodukter och livsmedel åter stigit något. Långsiktigt bedöms efterfrågan på jordbruksprodukter och livsmedel stiga betydligt på grund av den positiva utvecklingen i många utvecklingsländer. Inom övrig tillverkningsindustri (plast-, trävaruindustri m.m.) ser effekterna av den internationella konjunkturedgången hittills ut att ha varit mer begränsade än man kunnat befara. Omsättningstillväxten inom branschen företagstjänster, där bl.a. IT ingår, har enligt preliminära registeruppgifter varit negativ under år 2009. För branschen personliga tjänster verkade trenden med avtagande tillväxt i omsättningen ha brutits vid halvårsskiftet.

De förändringar som skett och redovisats för i texten ovan i förhållande till de socio-ekonomiska data såsom de är presenterade i programmet och den swot-analys som utgör grunden för de valda programprioriteringarna har likväl ändå inte varit så betydande att de som sådana skulle föranleda ett behov att justera innehållet i programmet.

Landskapsregeringen har under året lämnat två programändringsförslag¹. Ändringsförslagen hade sin grund i gemenskapens lagstiftning, svag efterfrågan inom enskilda åtgärder liksom ändringar initierade av kommissionen samt tekniska justeringar.

Den första ändringen berörde åtgärden miljöstöd (214) och åtgärden Etablering och utveckling av mikroföretag (312), programmets finansieringstabell samt mindre tekniska ändringar i programdokumentet. Ändringarna var i linje med Finlands strategi för utveckling av landsbygden 2007-2013.

I samband med revideringen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik skulle gårdsstödet arealuttagsrättigheter avskaffas från och med år 2009. Landskapsregeringen föreslog därför en ändring inom miljöstödet genom införande av en ny åkertyp, naturvårdsåker, som skulle säkerställa den miljönytta som erhållits genom de gräsbevuxna trädorna, vilka riskerade försvinna i och med slopande av gårdsstödet trädesrättigheter. Naturvårdsåkrarna är antingen fleråriga vallar eller mångfaldsåkrar som klassas som icke odlad åker. Mångfaldsåkrarna kan anläggas med utsäde av ängs-, landskaps- eller viltväxter.

Genom brev daterat den 14 oktober 2008 hade kommissionen förslagit en ändring av det maximala antalet bäddplatser från 200 till 50 eller mindre under åtgärden Etablering och utveckling av mikroföretag (312) för att få konformitet med texten under åtgärd Diversifiering till annan verksamhet än jordbruk (311). Landskapsregeringen föreslog sålunda en ändring av

¹ Förslag till programändring 1 av den 12 februari 2009, kompletterad genom beslut den 4 juni 2009

Förslag till programändring 2 av den 25 juni 2009, kompletterad genom beslut den 22 oktober 2009

programtexten så att stöd kan ges för småskaliga investeringar i logikapacitet upp till 50 bäddar.

Det första ändringsförslaget omfattade ytterligare en fördelning av extra anslag från jordbruksfonden (0,029 METRO €) till åtgärden Högre värde i lant- och skogsbruksprodukter (123) och åtgärd Etablering och utveckling av mikroföretag (312). Kommissionen godkände programändringen den 12 augusti 2009.

Det andra ändringsförslaget avsåg dels omfördelning av programbudget (notifieringsförfarande), dels ändring av programinnehåll till följd av ökad programfinansiering från gemenskapen (0,588 MEURO)².

Landskapsregeringens förslag till omfördelning av programbudget (notifieringsförfarande) accepterades av kommissionen i december 2009³. Omfördelningen innebar en överföring av fondmedel (0,400 MEURO) från åtgärd Startstöd till unga jordbrukare till åtgärderna Modernisering av jordbruksföretag (+0,080 MEURO) och Högre värde i jord- och skogsbruk (+0,320 MEURO). Samtidigt överfördes 1 MEURO fondmedel från budgeten för åtgärd Stöd för miljövänligt jordbruk (miljöstöd) till budgeten för åtgärd Stöd till jordbrukare i områden med särskilda svårigheter (kompensationsbidrag). Notifieringen innefattade även textjusteringar med den nationella strategin och uppdatering av indikatorer.

Landskapsregeringens föreslog att använda den ökade programfinansieringen (0,588 MEURO) från gemenskapen till anläggande av skyddszoner, ekologisk produktion, hävd av löväng och skötsel av prioriterade naturbeten.

Den totala finansieringsramen i programmet är efter de två programändringsförslagen och den godkända notifieringen beräknad till 83,813 MEURO för hela programperioden 2007-2013. Europeiska jordbruksfondens andel uppgår till 18,097 MEURO och andelen från Ålands landskapsregering uppgår till 41,119 MEURO. Den privata finansieringens andel beräknas uppgå till 24,597 MEURO.

Kommissionen fattade det slutliga beslutet att godkänna det andra programändringsförslaget den 2 mars 2010. Genom beslutet ökade gemenskapens andel av programfinansieringen med 0,588 MEURO.

Övriga ändringar i gemenskapens politik eller den nationella politiken har inte skett som skulle föranleda behov av ändringar i det godkända programmet. Lagstiftningsåtgärder som skulle föranleda behov av justeringar av programinnehåll i förhållande till övriga finansieringsinstrument eller EU-finansierade program på Åland har inte varit aktuella.

² Det senare till följd av den obligatoriska moduleringen i enlighet med rådets förordning (EG) nr 73/2009 och överföringen av outnyttjade medel inom systemet för samlat gårdsstöd samt tilldelningen från Europeiska rådets återhämtningsplan för Europa

³ Kommissionen meddelade genom brev daterat 17 december 2009

3. DET FINANSIELLA GENOMFÖRANDET OCH UTVECKLINGEN AV PROGRAMMET

Under 2009 har åtgärder under programmets samtliga axlar implementerats med undantag för enskilda åtgärder vilket närmare beskrivs under respektive axel.

Kommissionens regler om övergångsbestämmelser⁴ har även under 2009 gällt jordbrukets kompensationsbidrag, miljöstöd och startstöd till unga odlare.

Under 2009 uppgick nettobeviljandena (se Tabell 1) till ett totalbelopp om 2,178 MEURO inom axel 1,3 och 4 samt tekniskt stöd. Från programperiodens början uppgår summan till totalt 7,138 MEURO vilket binder upp 55 % av finansieringsplanen. I budgeten för landskapet Åland har lagtinget sedan programstart upptagit 0,700 MEURO för åtgärden tekniskt stöd, vilket utgör drygt hälften av finansieringsplanen.

Tabell 1. Beviljad offentlig finansiering (netto) år 2009 och ackumulerat från programstart

Axel/ Åtgärd	Nettobeviljat 2009	Nettobev. 2007-2009	Fin.plan*	%
111. Yrkesutbildning och information	14 742,45	30 689,00	125 000,00	24,55%
112. Startstöd för unga jordbrukare	120 000,00	478 341,00	1 800 000,00	26,57%
121. Modernisering av jordbruksftg	1 067 290,31	3 141 279,31	3 950 000,00	79,53%
123. Högre värde i jord- och skogsbr.prod.	192 503,51	1 476 645,51	2 161 930,00	68,30%
124. Sam. om utveckling av nya prod.	0,00	0,00	419 890,00	0,00%
Axel 1	1 394 536,27	5 126 954,82	8 456 820,00	60,63%
311. Diversif. till annan verks. än jordbruk	12 000,00	12 000,00	370 000,00	3,24%
312. Etablering och utveckling av ftg	214 945,19	711 220,19	1 264 238,00	56,26%
341. Kompetensutv, informationsinsatser	30 000,00	50 000,00	60 000,00	83,33%
Axel 3	256 945,19	773 220,19	1 694 238,00	45,64%
413. Genomföra lokala utv.strategier	26 806,00	175 680,00	1 224 627,00	14,35%
421. Genomföra samarbetsprojekt			50 000,00	0,00%
431. Driva en lokala aktionsgruppen	362 025,00	362 025,00	369 225,00	98,05%
Axel 4	388 831,00	537 705,00	1 643 853,00	32,71%
511. Tekniskt stöd	138 000,00	700 000,00	1 254 366,00	55,81%
Totalt	2 178 312,46	7 137 880,01	13 049 277,00	54,70%
* Offentliga utgifter enligt programversion 22/10/2009				

Deklarerade offentliga utgifter uppgick under 2009 till totalt 9,514 MEURO för programmets samtliga axlar inklusive tekniskt stöd (se Tabell 2). De sammanlagda utgifterna uppgår till 24,019 MEURO vilket utgör 40,56 % av den totala finansieringsplanen 2007-2013.

De deklarerade utgifterna för tekniskt stöd uppgick år 2009 till totalt 0,146 MEURO varav EU:s finansieringsandel uppgår till 50 %.

⁴ Åtaganden som ingåtts under föregående programperiod 2000-2006 kan verkställas (utbetalas) inom det nya programmet

Tabell 2. Deklarerade offentliga utgifter år 2009 (verkställda återkrav inte inräknade)

Axel/ Åtgärd	Off.utgifter 2009	Off.utgifter 2007-2009	Fin.plan*	%
111. Yrkesutbildning och information	7 349,95	7 349,95	125 000,00	5,88%
112. Startstöd för unga jordbrukare	106 667,33	303 335,93	1 800 000,00	16,85%
<i>*varav utgifter under övergångsperiod</i>	40 002,80	196 671,80		
121. Modernisering av jordbruksftg	1 117 618,81	1 994 908,83	3 950 000,00	50,50%
123. Högre värde i jord- och skogsbr.prod	1 407 806,41	1 407 806,41	2 161 930,00	65,12%
124. Samarbete om utveckling av nya prod.			419 890,00	0,00%
Axel 1	2 639 442,50	3 713 401,12	8 456 820,00	43,91%
212. LFA-kompensationsbidrag	2 935 960,13	8 748 754,61	19 642 515,00	44,54%
<i>*varav utgifter under övergångsperiod</i>	1 171 477,98	4 477 159,14		
214. Stöd för miljövänligt jordbruk	3 647 424,61	10 877 030,87	26 103 933,00	41,67%
<i>*varav utgifter under övergångsperiod</i>	1 859 911,68	6 222 383,43		
216. Icke-produktiva investeringar			420 000,00	0,00%
Axel 2	6 583 384,74	19 625 785,48	46 166 448,00	42,51%
311. Diversifiering till annan verks. än jordbruk			370 000,00	0,00%
312. Etablering och utveckling av ftg	144 876,93	238 566,32	1 264 238,00	18,87%
341. Kompetensutv, informationsinsatser			60 000,00	0,00%
Axel 3	144 876,93	238 566,32	1 694 238,00	14,08%
413. Genomföra lokala utv.strategier			1 224 627,00	0,00%
421. Genomföra samarbetsprojekt			50 000,00	0,00%
431. Driva en lokala aktionsgruppen			369 225,00	0,00%
Axel 4	0,00	0,00	1 643 853,00	0,00%
511. Tekniskt stöd	146 312,71	441 402,12	1 254 366,00	35,19%
Totalt	9 514 016,88	24 019 155,04	59 215 725,00	40,56%
* Offentliga utgifter enligt programversion 22.10.2009				
** Utgifter i enlighet med övergångsbestämmelser i förordning (EG) nr 1320/ 2006.				

Landskapsregeringen har under 2009 krävt tillbaka totalt 19 278,97 € (inkl. ränta om 84,14 €) för förbindelser som ingåtts för programperioden 2007-2013. Av den totala summan utgör 17 446,89 € miljöstödet och 1 832,08 € kompensationsbidrag. Jordbruksfondens andel av de återkrävda medlen inklusive ränta har beaktats i utgiftsdeklarationerna till kommissionen. För miljöstöden uppgår jordbruksfondens andel av återkraven inklusive räntorna till 4.658,49 € och motsvarande belopp för kompensationsbidraget till 489,53 €

Landskapsregeringen har under 2009 inte krävt tillbaka medel från EUGFJ:s garantisektion och förbindelser som ingåtts före programperioden 2007-2013.

De återkrävda medlen inklusive räntor har redovisats i utgiftsdeklarationerna som lämnats till kommissionen. Återkraven inklusive räntor har dragits av från kommissionens utbetalningar. Landskapsregeringen har för avsikt att återanvända de återkrävda medlen inklusive räntor från jordbruksfonden inom samma axel i programmet från vilket återkravet härrör men inte på nytt till en verksamhet som har varit föremål för finansiell justering (artikel 33.3.c 1290/2005).

Vid utgången av år 2009 hade landskapsregeringen inga öppna återkrav på stöd som betalats från jordbruksfonden (EJFLU).

Vid utgången av år 2009 hade landskapsregeringen öppna återkrav per den 31.12.2008 om totalt 6.184,55 € inklusive ränta om 846,31 € på stöd som betalats från EUGFJ:s garantisektion. Av den totala summan utgör 2.797,06 € kompensationsbidrag varav 1.081,38

€tillhör EU och 1.715,68 €landskapsregeringen. 3.387,49 €utgör miljöstödet varav 1.693,74 € tillhör EU och 1.693,75 €landskapsregeringen.

3.1. Axel 1

3.1.1 Ansökningsförfarande och finansiering

Den största efterfrågan har funnits inom axel 1 för Modernisering av jordbruksföretag (121) och Högre värde i jord- och skogsbruksprodukter (123). Efterfrågan har däremot varit betydligt lägre inom åtgärden startstöd (112) och utbildning (111).

Såväl ansökningar om finansiering som ansökningar om utbetalning inlämnades kontinuerligt under året på framtagna ansökningsblanketter.

Startstöd (112) som tillhör den nya programperioden har under året utbetalats till ett sammanlagt belopp om 0,067 MEURO. Startstöd som beviljats under programperioden 2000-2006 utbetalades till ett belopp om 0,043 MEURO. Jordbruksfondens andel för såväl gamla som nya startstöd uppgår till 40 %.

Investeringsstöd för modernisering av jordbruksföretag (121) har utbetalats till ett belopp om 1,118 MEURO och för högre värde i jord- och skogsbruksprodukter (123) 1,408 MEURO varav jordbruksfondens andel uppgår till 40 %.

Inom åtgärderna Samarbete om utveckling av nya produkter (124) finns inte deklarerade utgifter.

Den 12 november 2009 reviderade landskapsregeringens regler för investeringsstöd och startstöd till lantbruket på Åland antagna av Ålands landskapsregering den 28 mars 2008. Förändringarna i det nationella regelverket har dock inte koppling till genomförandet av åtgärderna inom axel 1 utan förändringen påverkar endast ett nationellt finansierat statsstöd.

Under 2009 har sammanlagt fem kurser fått finansiering från åtgärden Yrkesutbildning och information (111). Utbildningsåtgärden kännetecknas av korta endagskurser. Utbildningarna riktar sig till lantbrukare och är främst inriktade på förbättrad produktkvalitet. Under 2010 planeras en mer individuellt inriktad rådgivning. Den gårdsvisa rådgivningen under återstående programperiod inriktas på att förbättra energihushållningen och att förbättra miljön.

Intresset för startstöd var under 2009 ungefär på samma nivå som under 2008. I samband med den andra programändringen revideras målsättningarna avseende antalet lantbrukare som får stöd per år från 8 till 5. Under programperioden förväntas antalet uppgå till totalt 35 (tabell G3). Antalet generationsväxlingar är fortfarande lågt och målsättningen om 5 per år under programmets löptid kan ifrågasättas. Under år 2010 ordnas i samarbete med Ålands producentförbund informationstillfällen för att locka nya företagare.

Intresset för jordbruksinvesteringar är fortfarande gott under 2009 även om de är lägre än under föregående år.

Under 2007 beviljades ett stort investeringsprojekt programfinansiering under åtgärd Stöd för högre värde i jord och skogsbruksprodukter (123) vilket upptog 99 % av det dåvarande

anslaget för hela programperioden. Möjligheterna till ny projektfinansiering begränsades därmed under år 2009. Endast ett nytt investeringsprojekt har under året fått finansiering. Genom tillförande av nya medel genom programändring 1 och omfördelning av medel från åtgärden startstöd (se kap. 1) har programanslaget ökats för att möjliggöra framtida finansiering.

Under 2009 har det inte inkommit ansökningar inom åtgärden utveckling av nya produkter, processer och tekniker (124).

3.1.2 Måluppfyllelse

Under 2009 har antalet deltagande i utbildning uppgått till 30 och antalet utbildningsdagar till 39 inom åtgärd 111 (tabell G3). Sammantaget uppgår antalet utbildningsdagar för åren 2007-2009 till 90 och antalet deltagare till 81 (tabell O111(1)) varav kvinnornas andel utgör 56 % (tabell O111(2)). Måluppfyllelsen beträffande genomförda utbildningsdagar under hela programperioden uppgår till 13 % och antalet deltagare till 19 % (tabell G3). Per år uträknat kan målet om totalt ca. 60 deltagare inte anses vara uppnått. Resultatet över antal deltagare som framgångsrikt genomgått en utbildningsåtgärd uppgår till 75 (tabell R.1(1)).

Fem odlare har ackumulerat från programstart inom programperioden 2007-2013 fått 0,065 MEURO i startstöd. En odlare är verksam inom trädgårdsodling och fem odlare driver produktion med betande boskap (exkl. mjölkproduktion) (tabell O112.1). 16 odlare omfattas av kommissionens regler om övergångsbestämmelser (tabell G3(2)). Detta utgör en korrigering av indikatorstabellerna G3(2), G4, O112.1 såsom de redovisats i årsrapporten 2008. Antalet godkända startstöd från såväl föregående som innevarande programperiod uppgår sammanlagt till 22 st. (tabell G4).

Sammanlagt har 27 ansökningar om finansieringsstöd beviljats under 2007-2009 (tabell G4) varav 11 under 2009. Totalt sexton jordbruksföretag har erhållit finansiering (tabell O.121(2)). Målet om totalt 70 jordbruksföretag som skulle erhålla investeringsstöd per år kan inte anses uppfyllt med en måluppfyllelse om 16 företag motsvarande 3 % år 2009 och 23 % för hela programperioden. Däremot uppgår måluppfyllelse för den totala investeringsvolymen till 43 % (tabell G3). Antalet stora investeringar som bedömts ha stor betydelse för effektiviseringen av lantbruket har varit större än beräknat. De disponibla medlen kan således anses använts på ett bra sätt och i enlighet med programmets intentioner.

Måluppfyllelse avseende antal företag som får stöd inom åtgärden Högre värde i jord- och skogsbruksprodukter (123) med två godkända finansieringsansökningar är 14 % (tabell G3). I förhållande till projektens investeringsvolym (se kap. 3.1.1.) är måluppfyllelse 48 % (tabell G3). Projektet har vid slutredovisningen redovisat ett bruttoförelägningsvärde om 0,421 MEURO (tabell R.2).

3.2 Axel 2

3.2.1 Ansökningsförfarande och finansiering

Ansökan om jordbrukets miljöstöd och kompensationsbidrag gjordes på fastställda blanketter. Blanketterna för år 2009 fastställdes av landskapregeringen den 9 och 11 mars. Sista ansökningsdagen var den 30 april. Ändringar i sättningsarealen kunde göras fram till och med den 15 juni.

En ändring i blankettstrukturen och ansökningsförfarandet genomfördes i och med att särskilda blanketter gjordes för ansökan om avtal (Å1) och för ansökan om utbetalning (Å1a). Blankett Å1a gjordes förhandsifylld med motsvarande uppgifter som på den tidigare Å1a blanketten och kompletterades med uppgifter för ansökan om utbetalning från den tidigare Å1 blanketten. På så sätt blev hela ansökan om utbetalning förhandsifylld vilket underlättade avsevärt ansökningsförfarandet för lantbrukarna. Dessutom var de punkter i blanketten som jordbrukaren inte berördes av gråfärgade och markerade med stjärnor vilket gjorde att blanketten inte kunde fyllas i på ett felaktigt sätt. Detta i sin tur underlättade handläggarnas arbete.

Blanketterna Å1a, Å1b/102B, Å1c och Å2a samt Ansökningsanvisningarna skickades per post till samtliga jordbrukare som vid ansökningstidpunkten hade ett gällande avtal om kompensationsbidrag eller miljöstödet basstöd. Blanketterna Å20 - Å27 skickades till de lantbrukare som hade ett gällande specialstödsavtal. Också blanketterna Å2a och Å20-Å27 var förhandsifyllda.

Ansökningsblanketter för ansökan om utbetalning av miljöstödet specialstöd för avtal som ingåtts under åren 2005- 2008 (blankett Å20- Å27) skickades per post till alla lantbrukare som hade ett gällande avtal per den 1 maj 2009.

Samtliga blanketter fanns även att hämta hos landskapsregeringen, på landskapsregeringens hemsida (<http://www.la.aland.fi/naringsavd/jordbruksbyran/blanketter.pbs>) och hos kommunernas landsbygdsnäringsmyndigheter.

Under 2009 utbetalades i LFA-kompensationsbidrag (212) totalt 2,936 MEURO och miljöstöd (214) 3,647 MEURO varav EU:s finansieringsandel uppgår till 26,72 %.

3.2.2 Anslutningsgrad

Antal lantbrukare

Kompensationsbidrag (212) beviljades till totalt 509 lantbrukare (tabell O.LFA). Av dem ingick 45 lantbrukare ett nytt avtal år 2009 medan 235 lantbrukare hade ett avtal från år 2007 eller år 2008. Det kumulativa antalet företag som fått stöd från och med år 2007 var således 280 (tabell G3). 229 lantbrukare hade fortfarande ett avtal från programperioden 2000-2006.

Den nya programperiodens miljöstöd (214) beviljades till 322 lantbrukare (tabell O.214(1) och tabell G3) och totalt 423 ansökningar godkändes. På basen av avtal som ingåtts under programperioden 2000-2006 beviljades miljöstöd till 170 lantbrukare. Således beviljades miljöstöd till totalt 492 lantbrukare. Samtliga lantbrukare finns inom en region som enligt Rådets förordning (EG) nr 1257/1999, artikel 20 är ett mindre gynnat område.

Stödet för icke produktiva investeringar (216) genomfördes inte år 2009.

Areal

Arealmässigt omfattade kompensationsbidraget 15.910 hektar (tabell o. LFA). Av denna areal var 2.314 hektar naturbeten och 13.596 hektar åkermark. Den kumulativa arealen som omfattades av den nya programperiodens kompensationsbidrag var totalt 10.056 hektar (tabell G3) varav 7.742 hektar var åkermark och 2.314 hektar naturbeten. Kvar i den gamla programperiodens kompensationsbidrag fanns fortfarande 5.854 hektar.

Den nya programperiodens miljöstödd omfattade 7.470 hektar åkermark (kumulativ fysisk areal, tabell G3). Av denna areal tillkom 950 hektar år 2009. I den fysiska arealen ingår arealen som omfattas av miljöstöddets basstödd och arealen för samtliga specialstödd förutom arealen som omfattas av ekologisk produktion. Arealen som omfattas av basstöddets frivilliga åtgärder ingår i arealen för miljöstöddets basstödd.

Den kumulativa totala arealen som omfattades av den nya programperiodens miljöstödd var 9.108 hektar av vilka 1.199 hektar tillkom år 2009 (tabell G3). Av denna areal omfattades 995 hektar av ekologisk produktion och 8.113 hektar av andra riktade åtgärder (tabell O.214(1)). Till andra riktade åtgärder räknas den areal som omfattas av miljöstöddets basstödd förutom arealen som ingår i avtal om ekologisk produktion samt den areal som omfattas av specialstödden för prioriterade naturbeten, hävd av löväng, anläggande av skydds zoner och bevarande av ursprungsraser.

Den fysiska arealen som omfattades av avtal från programperioden 2000-2006 var 7.826 hektar (tabell O.AGRI-ENV). Till insatser för landskap/natur räknas den areal som omfattas av miljöstöddets specialstödd (961 hektar) och till andra insatser den areal som omfattas av basstöddets delprogram för konventionellt jordbruk (4.041 hektar) och delprogrammet för naturbeten förutom den naturbetesareal som ingår i avtal om prioriterade naturbeten (1.034 hektar).

Arealen som odlades ekologiskt var 2.785 hektar. Av denna areal ingick 1.790 hektar i avtal från programperioden 2000-2006 (tabell O.AGRI-ENV) och 995 hektar i avtal som ingåtts från och med år 2007 (tabell O.214 (1)).

Stödd för bevarande av ursprungsraser beviljades för 132 djurenheter av vilka 104 ingår i avtal som ingåtts under programperioden 2007-2013 (tabell O.214 (2)) och 28 i avtal från programperioden 2000-2006 (tabell AGRI-ENV).

Antal avtal

Under året ingicks 45 nya avtal om kompensationsbidraget och det kumulativa antalet avtal från och med år 2007 var 280 (tabell G3). Inom miljöstöddet ingicks 49 nya avtal (tabell G3), av dem tillhörde 24 st. miljöstöddets basstödd och 25 miljöstöddets specialstödd. Det kumulativa antalet avtal var 422 (tabell O.214 (1)).

Av avtalen som ingåtts under programperioden 2000-2006 var fortfarande 229 avtal om kompensationsbidrag och 170 avtal om miljöstöddets basstödd i kraft. Av dem ingick 70 avtal i delprogrammet för ekologisk produktion och 100 avtal i delprogrammet för konventionellt jordbruk. Dessutom var 113 avtal om miljöstöddets specialstödd i kraft och det totala antalet avtal från programperioden 2000-2006 som var i kraft var 283 (tabell O.AGRI-ENV).

Adderat med avtalen som ingåtts tidigare uppgick det totala antalet avtal om kompensationsbidrag således till 509. Det totala antalet avtal om miljöstödd uppgick på motsvarande sätt till 705 st (Tabell O.AGRI.ENV + tabell O214(1)).

3.2.3 Måluppfyllelse

Landskapsregeringen har i samband med den andra programändringen reviderat de kvantifierade målsättningarna och indikatorerna för insatserna inom axel 2. Revideringen gjordes utgående från det verkliga utfallet under åren 2007 och 2008 och därvid har

indikatorstabellerna i programdokumentet ersatts. Nya indikatorer har fastställts med början från år 2009.

Antal företag

I samband med den andra programändringen sänktes målsättningen som ställts för kompensationsbidraget i slutet av programperioden från 580 till 500 lantbrukare. Denna målsättning uppnåddes år 2009 till 102 % men antalet stödtagare förväntas sjunka under de sista programåren. Beaktas enbart anslutningen till den nya programperiodens kompensationsbidrag uppnåddes målsättningen till 56 % (tabell G3).

Den reviderade målsättningen för miljöstödet basstöd uppnåddes till 83 % år 2009. I samband med den andra programändringen sänktes målsättningen som ställts för miljöstödet basstöd i slutet av programperioden från 570 till 470 lantbrukare. Denna målsättning uppnåddes år 2009 till 69 % (Tabell G3). Den låga måluppfyllelsen beträffande miljöstödet kan förklaras med att 170 lantbrukare fortfarande omfattades av avtal från programperioden 2000-2006. I takt med att dessa avtal löper ut och nya avtal tecknas i enlighet med det nya programmet kommer även den slutliga målsättningen för den nya programperioden att uppnås i större grad. Övergången till den nya programperiodens miljöstöd sker i stor i enlighet med landskapsregeringens förväntningar men fortsättningsvis dock något långsammare än uppskattat.

Areal

Den arealmässiga målsättningen för kompensationsbidraget har inte reviderats trots att antalet lantbrukare som erhåller kompensationsbidrag förväntas minska. Arealen som frigörs från lantbrukarna som slutar bedriva jordbruk kommer till största delen att övertas av befintliga lantbrukare varvid gårdsstorleken ökar och jordbruksmarken förblir i produktion. Målsättningen är därför fortfarande att 18.000 hektar skall omfattas av kompensationsbidrag, av denna areal är 13.000 hektar åkermark och 5.000 hektar naturbeten.

År 2009 uppnåddes den arealmässiga målsättningen för den nya programperiodens kompensationsbidrag till 56 % (tabell G3) men totalt, med beaktande av anslutningen till både den gamla och nya programperiodens kompensationsbidrag, uppnåddes målsättningen till 88 % vilket är 1 procentenhet högre än föregående år. Beträffande åkermarken uppnåddes den totala målsättningen till 105 % medan målsättningen för naturbeten endast uppnåddes till 46 %. Detta beror på att 1.919 hektar naturbeten fortfarande omfattas av den gamla programperiodens basstöd för naturbeten. I takt med att de gamla avtalen löper ut kommer även den slutliga målsättningen för den nya programperioden att uppnås i större grad. Den låga måluppfyllelsen tyder dock på att övergången till den nya programperiodens kompensationsbidrag för naturbeten sker något långsammare än uppskattat.

I samband med den andra programändringen sänktes målsättningen för den totala arealen som erhåller miljöstöd från 17.675 hektar till 17.425 hektar. Denna arealmässiga målsättning som ställts för miljöstödet i slutet av programperioden uppnåddes år 2009 till 52 % (tabell G3) vilket är 9 procentenheter högre än året innan. Målsättningen för den fysiska arealen som erhåller miljöstöd sänktes från 15.900 hektar till 14.425 hektar och denna målsättning uppfylldes år 2009 till 52 % (tabell G3). Den ännu relativt låga måluppfyllelsen beträffande miljöstödet kan förklaras med att den fysiska arealen som fortfarande omfattades av avtal från programperioden 2000-2006 är 7.826 hektar (tabell O:AGRI-ENV). I takt med att dessa avtal löper ut kommer även den slutliga målsättningen för den nya programperioden att uppnås i större grad.

Övergången till den nya programperiodens stöd för ekologisk produktion sker fortfarande snabbare än väntat. År 2009 omfattades 995 hektar av avtal som ingåtts under den nya programperioden medan målsättningen var 500 hektar. Således odlas 14 % av den åkerareal som omfattas av den nya programperiodens miljöstöd enligt ekologiska produktionsmetoder. Stöd för ekologisk produktion beviljades totalt för 2.785 hektar vilket är 42 hektar mindre än år 2008 och 157 ha mindre än år 2007. Minskningen är dock mindre än väntat vilket tyder på att jordbrukarna har accepterat de skärpta stödvillkoren och ingått nytt avtal. På sikt torde detta leda till ett ökat utbud av ekologiska livsmedel.

Antal avtal

Målsättningen för antalet avtal som ingås under programperioden 2007-2013 sänktes från 920 till 850 avtal i samband med den andra programändringen. Den reviderade målsättningen uppfylldes år 2009 till 50 % (tabell G3).

För den kontinuerliga uppföljningen av hur de enskilda åtgärderna har förverkligats i förhållande till landskapsregeringens målsättning har landskapsregeringen uppgjort två tabeller i vilken det verkliga utfallet registreras årligen. Tabellerna visas i bilaga 1, tabell 1 och tabell 2. För de åtgärder som inte förändrats från programperioden 2000-2006 har arealen som ingår i avtal som ingåtts före år 2007 inkluderats i målsättningen i programdokumentet.

Konstateras kan att anslutningen till sådana åtgärder som inte fanns under programperioden 2000-2006 var fortsättningsvis låg men i och med att målsättningarna har reviderats uppfylls målsättningen nu till en större grad än tidigare i förhållande till målsättningen medan anslutningen till sådana åtgärder som var bekanta för lantbrukarna sedan tidigare motsvarade målsättningen i en större grad.

3.2.4 Tilläggsfinansiering för det europeiska jordbrukets nya utmaningar (HC/RP-medel)

Landskapet Åland har år 2009 tilldelats ytterligare 587.998 euro från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) till följd av den obligatoriska moduleringen som sker i enlighet med rådets förordning (EG) nr 73/2009⁵ och överföringen av outnyttjade medel inom systemet för samlat gårdsstöd samt tilldelningen från Europeiska rådets återhämtningsplan för Europa.

I enlighet med den andra programändringen kommer Ålands landskapsregering att använda beloppet för att finansiera sådana befintliga insatser inom axel 2 och åtgärd 214 (stöd för miljövänligt jordbruk) som är knutna till vattenförvaltning och biologisk mångfald. Landskapsregeringen har i första hand valt ut att använda det tilldelade beloppet för att finansiera anläggning av skyddszoner, ekologisk produktion, riktade insatser på naturbeten, hävd av löväng och skötsel av prioriterade naturbeten.

Enligt kommissionens beslut av den 2 mars 2010 har 126.846 euro budgeterats på år 2009. Landskapsregeringen har dock inte använt dessa medel ännu under år 2009.

För den kontinuerliga uppföljningen av hur de enskilda åtgärderna har förverkligats i förhållande till landskapsregeringens målsättning har landskapsregeringen uppgjort två tabeller i vilken det verkliga utfallet registreras årligen. Tabellerna visas i bilaga 1, tabell 3 och tabell 4.

⁵ Rådets förordning (EG) nr 73/2009 om upprättande av gemensamma bestämmelser för systemet för direktstöd inom den gemensamma jordbrukspolitiken och om upprättande av vissa stödsystem för jordbrukare

3.3 Axel 3

3.3.1 Ansökningsförfarande och finansiering

Inom axel 3 är medelsbeviljningen hög inom åtgärden Etablering och utveckling av företag (312) 56 % och åtgärden Kompetensutveckling, informationsinsatser (341) 83 %. Däremot är efterfrågan mycket svag inom åtgärden Diversifiering till annan verksamhet än jordbruk (311).

De ackumulerade offentliga utgifterna under åtgärden Etablering och utveckling av företag (312) uppgår till sammanlagt 0,239 MEURO varav EU:s finansieringsandel uppgår till 50 %. Under 2009 har en finansiell korrigerings gjorts beträffande utbetalningar till ett projekt som flyttades över till Ålands Mål 2 program 2000-2006. I Tabell 2 (Kapitel 3 sid. 8) över deklarerade offentliga utgifter är denna finansiella korrigerings beaktad.

Inom åtgärdena Diversifiering till annan verksamhet än jordbruk (311), Kompetensutveckling, informationsinsatser (341) och de åtgärder under axel 3 som finansieras med medel under axel 4 finns ännu inte deklarerade utgifter.

Såväl ansökningar om finansiering som ansökningar om utbetalning inlämnades kontinuerligt under året på framtagna ansökningsblanketter. Ansökningsblanketterna fanns att hämta hos landskapsregeringen samt publicerade på landskapsregeringens hemsida (www.regeringen.ax).

Under 2009 har det första projektet erhållit finansiering för åtgärden Diversifiering till annan verksamhet än jordbruk (311). Målgruppen inom åtgärden är medlemmar av jordbrukshushåll och sammanfaller med målgruppen för axel 2. Intresset för åtgärden har dock fortfarande varit svalt vilket möjligen kan tolkas som att målgruppen fortfarande är mer intresserad av de konventionella stödformerna inom axel 2 och att det i dagsläget inte finns tillräckligt starka incitament för jordbrukare att diversifiera verksamheten. Av programskrivningarna framkommer att det finns en avgränsning så att investeringar för bioenergi producerad av råmaterial från jordbruk och skogsbruk inom jordbruksverksamheten stöds inom axel 1 och utveckling av förnyelsebar energi för kommersiellt bruk stöds inom ERUF-programmet. Förnyelsebar energi är ett område som lyfts fram inom speciellt jordbrukssidan och många åländska jordbruksföretagare har de facto valt att satsa på investeringar inom detta område, vilket kan ses som en diversifiering av verksamheten men som faller utanför åtgärden.

Det största intresset återfinns inom åtgärd Etablering och utveckling av mikroföretag (312). Åtgärden avser till största delen företagsstöd till enskilda mikroföretagare i form av investeringsstöd eller köp av tjänster för utveckling av företaget. Stöd kan också lämnas som ett projektstöd med syfte att förbättra företagsmiljön och förutsättningarna för mikroföretag. Syftet med stödet är att stimulera nyföretagande och att företagen skall bli långsiktigt konkurrenskraftiga och lönsamma.

Merparten av budgeten för åren 2007-2009 är förbrukad inom åtgärden. Största delen av finansieringen har beviljats till utveckling av etablerade företag men även nystartade företag har fått investeringsstöd. Investeringar i turismsektorn och då framförallt logikapaciteten utgör en stor del av de beviljade projekten, vilket förmodligen beror på att ett generationsskifte skett inom detta område och det idag råder en stark efterfrågan på bättre kvalitativa logimöjligheter. Ålands landskapsregering färdigställde också år 2009 ett kultur-

och kongresscenter i Mariehamn, vilket beräknas ge betydande kringeffekter inom turismsektorn. Ett projekt har beviljats finansiering för att bredda inriktningen på landsbygdsföretag och starta upp nya verksamheter.

Landskapsregeringen har under 2009 beviljat den genomförandeorganisation som sedermera utsetts till LAG-grupp fortsatt finansiering ur åtgärd Kompetensutveckling och information för förberedelse och genomförande av lokala utvecklingsstrategier (341). Utbetalningar mot redovisade utgifter har inte verkställts. Däremot har organisationen erhållit förskottsutbetalning.

3.3.2 Måluppfyllelse

Måluppfyllelsen gällande åtgärden Diversifiering till annan verksamhet än jordbruk (311) kan ännu inte redovisas då det projekt som beviljades finansiering 2009 ännu inte avslutats.

Måluppfyllelsen om 47 % (tabell G3) avseende antal mikroföretag som erhållit stöd (betalningar) från åtgärden Etablering och utveckling av mikroföretag (312) bedöms som tillfredsställande. Måluppfyllelsen avseende de offentliga utgifterna är däremot än så länge 19 %. Breddade sysselsättningsmöjligheter kan ännu inte redovisas då projekten under 2009 ännu inte avslutats.

3.4 Axel 4

Leader-metoden har under tidigare programperioder inte använts på Åland och under 2007-2008 har förberedande åtgärder med aktiva informations- och rådgivningsinsatser för att trygga och bygga upp ett underifrånperspektiv på genomförandet genom aktiva informationsinsatser gjorts. Under 2009 utsåg landskapsregeringen en genomförandeorganisation (lokal aktionsgrupp LAG) som beviljades programfinansiering för drift av den lokala aktionsgruppen (åtgärd 431) vilket upptar 98 % av finansieringsplanen. Utbetalningar mot redovisade utgifter har inte verkställts. Däremot har organisationen erhållit förskottsutbetalning.

Projekt som finansieras genom Leader metoden kan genomföras i enlighet med åtgärderna Främjande av turistverksamhet (313), Grundläggande tjänster för ekonomi och befolkning på landsbygden (321), Förnyelse och utveckling av byarna (322), Bevarande och uppgradering av natur- och kulturarvet på landsbygden (323) och Utbildning och information (331)

3.4.1 Ansökningsförfarande och finansiering

Under andra halvåret 2009 påbörjade den lokala aktionsgruppen sitt arbete bl.a. med att utveckla rutiner för administration av projektansökningar. Landskapsregeringen har under senare del av 2009 genom landskapsregeringsbeslut fattat slutliga finansieringsbeslut för två projekt ur åtgärden Främjande av turistverksamhet (313). Projekten har under året inte redovisat utgifter för utbetalning av stöd.

Eftersom genomförandet av Leader-dimensionen försenats beslöt landskapsregeringen under 2008 bevilja ett tre-årigt projekt finansiering om totalt 0,149 MEURO ur åtgärd Förnyelse och utveckling av byarna (322). Projektet går ut på att utveckla näringslivet i de sex åländska skärgårdskommunerna i två delar genom marknadsföring och företagsetablering (tabell

O322). Landskapsregeringen har under 2009 initierat den lokala aktionsgruppen att förorda projektet finansiering för att möjliggöra finansieringen ur axel 4 efter att kommissionen uppmärksammat landskapsregeringen att finansiering inte är möjlig under axel 3 såsom programdokumentet är utformat och godkänt. Landskapsregeringen har ännu under 2009 inte erhållit ett beslut från den lokala aktionsgruppen. Lag har den 21 april 2010 tagit beslut att inbegära handlingarna från landskapsregeringen för att kunna ta ställning till projektet såsom ett Leader projekt.

3.4.2 Måluppfyllelse

De förväntade målsättningarna inom åtgärderna Genomförande av lokala utvecklingsstrategier; Konkurrenskraft (411) och Genomförande av lokala utvecklingsstrategier; Livskvalitet (413) är definierade som antal projekt som finansierats av LAG (140) och antal stödmottagare (140). För bägge åtgärderna sammantaget är den förväntade sysselsättningsökningen (+15).

De förväntade målsättningarna inom åtgärderna 313, 321, 322, 323, 331 och 341 är definierade som ökat antal övernattningar, nya jobb, förbättrat lokalt serviceutbud, antal deltagare, utbildningsdagar etc. Eftersom endast ett tre-årigt projekt (se ovan) som beviljats finansiering inom åtgärden Förnyelse och utveckling av byarna (322) påbörjats under 2008 är det för tidigt att kunna redovisa för måluppfyllelse.

Inom åtgärden Interregionalt och transnationellt samarbete (421) är målsättningen definierade som antal samarbetsprojekt (5) som fått stöd (interregionalt, transnationellt) och antal samarbetande LAG-grupper (12). Under 2009 finns ännu inget att rapportera.

Inom åtgärden Drivande av den lokala aktionsgruppen (431) är målsättningarna definierade som antal projekt (20) som fått stöd och antal deltagare (100).

De förväntade målsättningarna och måluppfyllelse framgår ur tabell G3. I dagsläget är måluppfyllelsen ringa då endast ett projekt inom åtgärden Förnyelse och utveckling av byarna (322) erhållit finansiering. Projektet är inte avslutat.

4. FÖRVALTNING OCH ÖVERVAKNING

Lagstiftnings- och förvaltningsbehörigheten beträffande åtgärderna i programmet för landsbygds utveckling ankommer enligt självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/91; ändr. 1556/94; ändr. 68/2004) på landskapet Åland.

Landskapslagen om finansiering av landsbygdsnärings (FFS 63/07) utfärdad i september 2007 tillämpas på landskapets nationella och med EU-medel medfinansierade stödsystem inom ramarna för Europeiska gemenskapens gemensamma jordbrukspolitik. Vid förvaltningen av EU-medel iakttas vad som bestämts i Europeiska gemenskapens gällande bestämmelser om stöd för landsbygdsutveckling.

4.1 Förvaltning

Landskapets allmänna styrelse och förvaltning sköts av Ålands landskapsregering. Landskapsregeringen är förvaltande myndighet och delegerat utbetalningsställe för landsbygdsutvecklingsprogrammet. Det övergripande ansvaret som förvaltningsmyndighet

och utbetalningsställe ligger hos näringsavdelningens jordbruksbyrå. Delar av programmet (axel 1 och 3) administreras av näringsavdelningens allmänna byrå. Därutöver sköter redovisningsbyrån vid finansavdelningen vissa uppgifter som hör till utbetalningsställets uppgifter.

4.1.1 Nationella bestämmelser

I genomförandet av programmet under delar av axel 1 (åtgärd Högre värde i jord- och skogsbruksprodukter 123) och axel 3 (åtgärd Etablering och utveckling av företag 312) beviljas stöd till näringslivet utgående från EU:s regler om statligt stöd och Näringsstödsdrag för landskapet Åland (2008/110) samt Landskapslag om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapgaranti (50/1988).

I beslut har landskapsregeringen ytterligare fastställt bestämmelser och kriterier i "Landskapsregeringens principer för handläggning och beviljande av stöd till näringslivet avseende näringsavdelningens allmänna byrås moment i landskapets budget" (senast reviderad 2.10.2008). Beslutet reglerar närmare kriterier och villkor för företagsstöd och projektstöd inom de åtgärder som beskrivs ovan.

I beslut har landskapsregeringen den 28 mars 2008 fastställt nationella bestämmelser för finansieringsstöd enligt axel 1 för åtgärder riktade direkt till jordbrukare och livsmedelsförädling (åtgärd 111 Yrkesutbildning och information, 112 Startstöd för unga jordbrukare, 121 Modernisering av jordbruksföretag och 124 Samarbete om utveckling av nya produkter). Den 12 november 2009 reviderade landskapsregeringens regler för investeringsstöd och startstöd till lantbruket på Åland antagna av Ålands landskapsregering den 28 mars 2008 (se tidigare kap. 3.1.1.1. Ansökningsförfarande).

Landskapsregeringens beslut från den 24 april 2008 om närmare bestämmelser för vilka utgifter som berättigar till stöd från landsbygdsutvecklingsprogrammet utöver de bestämmelser som är reglerade i Kommissionens förordning (EG) nr 1974/2006 har gällt även under 2009.

Landskapsregeringens beslut från den 18 mars 2008 om urvalskriterier för projektfinansiering inom axel 1 och axel 3 har varit styrande under 2009. Urvalskriterierna för axel 2 är reglerade genom de villkor som är stipulerade i EU:s regelverk och i det godkända programdokumentet. Urvalskriterierna för axel 4 är definierade i den lokala utvecklingsstrategin för den under året utsedda LAG-gruppen.

I stöd av landskapslagen (2007:63) om finansiering av landsbygdsnäringsar har landskapsregeringen fattat beslut om ett detaljerat regelverk för axel 2. Stöd villkoren regleras i Ålands landskapsregerings beslut (2009:10) om stöd för att förbättra miljön och landsbygden. Beslutet fattades i början av året i samband med att regelverket reviderades och samtidigt upphävdes landskapsregeringens tidigare beslut från år 2007 (2007:64). Genom Ålands landskapsregerings beslut 2009:14 gjordes små tekniska ändringar i beslutet. Bestämmelser om naturvårdsåkrarna fastställdes genom Ålands landskapsregerings beslut 2009:36) efter att EU-kommissionen godkände landskapsregeringens första programändring. Ansökningsförfarandet regleras i Ålands landskapsregerings beslut (2009:13) om administration av jordbrukets miljöstöd och kompensationsbidrag. Beslutet fattades i början av året i samband med att landskapsregeringen gjorde ändringar i blankettstrukturen och ansökningsförfarande (se punkt 3.2.). Samtidigt upphävdes landskapsregeringens tidigare beslut från år 2008 (2008:64). Under året gjordes en teknisk ändring av beslutet genom

Ålands landskapsregerings beslut 2009:19. Bestämmelser för utförande av kontroller finns i Ålands landskapsregerings beslut 2008:83 om förfarande vid kontroller av jordbrukets miljöstöd och kompensationsbidrag. Under året gjordes en ändring i beslutet genom Ålands landskapsregerings beslut 2009:37. Anvisningar för utförande av kontroller finns i besluten ”Ålands landskapsregerings anvisningar för utförande av kontroller av jordbrukets miljöstöd och kompensationsbidrag” och i ”Ålands landskapsregerings anvisningar för utförande av kontroller av tvärvillkor” vilka båda reviderades under år 2009.

4.1.2 Stödhanteringssystem

Miljöstödet och kompensationsbidraget inom axel 2 administreras med hjälp av ett integrerat administrations- och kontrollsystem (IACS) som upprätthålls vid jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral (TIKE). IACS ägs av jord- och skogsbruksministeriet men enligt avtal som ingåtts mellan jord- och skogsbruksministeriet och Ålands landskapsregering har landskapsregeringen tillträde till de delar av IACS som behövs för administrationen av Ålands miljöstöd och LFA-kompensationsbidrag. I IACS har dessutom byggts en tilläggsdel (IÅCS) som används enbart för behandling av de åländska stöden. Funktionerna i IÅCS har definierats av landskapsregeringen och det tekniska arbetet har utförts av TIKE. Uppgifterna från ansökningsblanketterna bearbetas i IACS och därifrån produceras statistik som är nödvändig för uppföljningen av programmet, så som uppgifter om areal och antal lantbrukare under varje stödform. Genom ett särskilt gränssnitt importerar betalningsmaterialet från IACS till landskapsregeringens ekonomisystem för utbetalning.

Ålands landskapsregering har ett *integrerat ekonomisystem* i AS400-miljö vars användare har tillgång till ekonomisystemet via ett gemensamt internt nätverk. Tillgång till ekonomisystemet ges via administration av systembehörigheter och rättigheter. Det integrerade ekonomisystemet består av modulerna kundfakturerings, leverantörsfakturerings, bokförings, lönehanterings, lånereskontra, elektronisk betalningsförmedling till banker och Cognos rapportverktyg.

För att hantera stöd och bidrag inom axel 1,3 och 4 använder Ålands landskapsregering en modifierad projektregistermodul, som anpassas så att det motsvarar behovet av tillförlitliga och utförliga räkenskaper för varje insats inom programmet. Projektregistermodulen används för flera program för hantering av stöd med EU-finansiering.

Projektregistret är i drift och arbetet fortgår med att bygga in funktionalitet för inregistrering av återkrav och kontroller. Projektregistret anpassas så att det motsvarar behovet av tillförlitliga och utförliga räkenskaper för varje insats inom programmet.

Rapporteringsbehovet för beviljanden och utbetalningar tillgodoses i det uppgraderade Cognos rapportverktyget och är i drift. Rapporterna vidare- och nyutvecklas kontinuerligt.

Finansavdelningen innehar administratörsrättigheterna till ekonomisystemet innefattande projektregistret och Cognos. Till den del stödhanteringen handhas av olika avdelningar har respektive avdelning/byrå enbart behörighet till sitt eget operativprogramms stödhantering, medan de som verkställer utbetalningar och bokföring har behörighet till alla operativprogram eftersom Ålands landskapsregering har en centraliserad hantering av verkställandet av utbetalningar och bokföring. De som arbetar med stödhantering, de som verkställer utanordningar och bokförare har både läs- och skrivrättigheter i projektregistret. De som verkställer utanordningar och bokför stöden har läs- och skrivrättigheter i ekonomisystemet

och de övriga har enbart läsrättigheter i ekonomisystemet. Revisorn har läsrättigheter i projektregistret.

I all kommunikation med kommissionen inklusive finansiell rapportering använder sig landskapsregeringen av kommissionens gemensamma databas SFC⁶ inom ramen för sina användarrättigheter.

4.2 Övervakning

4.2.1 Löpande övervakning

Den löpande övervakningen av programmet har gjorts på förvaltningsmyndigheten med hjälp av de databaserade administrationssystem som förvaltningsmyndigheten använder för sin övervakning. De består av det integrerade systemet för administration och kontroll (IACS) och landskapsregeringens projektregister. Med hjälp av IACS-informationssystemet, handläggs åtgärderna 212 och 214 inom axel 2 i programmet. Via detta system insamlas också största delen av den grundläggande jordbruksstatistiken för Finland. Utöver IACS-informationssystemet är i första hand finansiell statistik tillgänglig för övervakningssystemet (landskapsregeringens projektregister) inom axel 1, 3 och 4. För insamling av projektspecifika resultat används utarbetade blanketter för uppföljning av mål och resultatindikatorer direkt vid projektets avslutande och två år senare (axel 1 åtgärd 123 och 124 axel 3 åtgärd 311 och 312). Inom övervakningssystemet utnyttjas förutom myndighetsinformation även annan uppföljningsinformation samt allmän statistik för att erhålla grundläggande information om programmets genomförande.

Uppföljningen av programmets måluppfyllelse sker med hjälp av de tabeller som är bifogade rapporten (bilaga 1 och bilaga 2a-c).

Kommissionen meddelade i december 2008 genom brev (SFC) sina observationer kring programmets utgångsindikatorer relaterade till mål och sammanhang såsom de är beskrivna i programdokumentet. I brevet ombads landskapsregeringen uppdatera/förtydliga/kvantifiera vissa av dessa. I brevet framgick att eventuella justeringar kan kräva en programändring.

Under året har förvaltningsmyndigheten uppdaterat/förtydligt en del av utgångsindikatorerna relaterade till mål och sammanhang. På det årliga mötet med Kommissionen i oktober 2009 diskuterades utgångsindikatorerna ytterligare. Under slutet av år 2009 fortgick diskussionen inom förvaltningsmyndigheten om behovet av att ändra målindikatorerna inom några åtgärder inom axel 1 och 3.

I den löpande utvärderingen har förvaltningsmyndigheten för avsikt att under 2010 kommunicera information om uppföljningen av indikatorerna som de beskrivits ovan i programmet.

4.2.2 Övervakningskommittén

Den av landskapsregeringen den 7 november 2007 tillsatta övervakningskommittén har under året sammanträtt två gånger (maj och november) samt behandlat en programändring genom skriftlig procedur i februari. Under året har landskapsregeringen fattat beslut om ersättande

⁶ SFC Structural funds common database 2007-2013

medlem för Ålands Producentförbund. r.f. och enheten för europarätt och externa frågor, Ålands landskapsregering.

Den första programändringen (1) vilken redan behandlades i övervakningskommittén under 2008 kompletterades genom skriftlig procedur i februari och innebar förslag till ändring av landsbygdsutvecklingsprogrammet såsom det tidigare beskrivits i kapitel 2. På mötet i maj behandlade övervakningskommittén det andra förslaget till programändring (se kapitel 2).

Ett tredje programändringsförslag behandlades på höstmötet som en följd av de särskilda omständigheter som råder med hårda inbesparingskrav inom förvaltningen. Den föreslagna programändringen innefattar en sänkning av kompensationsbidraget (åtgärd 212) för icke odlad åker som sköts från 200 euro/ha till 100 euro/ha, införande av stöd för anläggande av mångfunktionell våtmark inom åtgärd 216, förtydligande av terminologin för beräkning av djurkoefficienter för prioriterade naturbeten och riktade insatser på naturbeten samt revidering av indikatorerna för åtgärd 216. Programändringen skulle innebära en total kostnad om 206.250 euro för anläggande av mångfunktionell våtmark vilket sänker finansieringen för övriga insatser inom åtgärd 216 i motsvarande mån. Programfinansieringen som helhet förblir oförändrad inom åtgärd 216. Efter övervakningskommitténs möte har kommissionen meddelat att åtgärd 216 endast kan omfatta kostnaderna för anläggandet av våtmarker och kostnaderna för dess skötsel måste finansieras med medel från åtgärd 214 (miljöstöd). Landskapsregeringen har därför senare ändrat övervakningskommitténs förslag.

Under 2008 beslöt övervakningskommittén godkänna en beskrivning av rutiner för löpande utvärdering av hela programmet, anbudsunderlag för upphandling samt förslag att tillsätta en styrgrupp för att följa utvärderingsarbetet. Den EU-upphandling som gjordes runt årsskiftet 2008/2009 för den löpande utvärderingen av programmet och vilken inte ledde till inlämnade anbud resulterade i att övervakningskommittén på vårmötet beslöt gå vidare med en riktad upphandling. I det riktade upphandlingsförfarandet justerades anbudsfrågan så att anbud tilläts inlämnas även på engelska och en justerad tidtabell med anledning av den försenade tidtabellen. På basen av inlämnade anbud beslöt landskapsregeringen anlita Nordregio med Ålands statistik- och utredningsbyrå som underleverantör för utvärderingen.

På höstmötet presenterade representanter för utvärderarna utvärderingsupplägget vilken betonar en interaktiv process med bred involvering, löpande samverkan och seminarier och workshops som verktyg.

På vårmötet godkändes den årliga rapporten 2008. Aktuella lägesanalyser av programmet har kontinuerligt presenterats och behandlats på mötena. Likaså har information om vidtagna åtgärder för att ge programmet offentlighet och publicitet presenterats.

4.3 Användning av tekniskt stöd

Det tekniska stödet som är till för att delfinansiera programmets genomförande, uppföljning och information har under 2009 innefattat utgifter för administration i form av personalkostnader (60 % av heltidsarbete), resor, information, utveckling och underhåll för IACS, slututvärdering av landsbygdsprogrammet 2000-2006, förberedelser för utvärderingsarbetet 2007-2013 samt utgifter i samband med övervakningskommitténs möten.

De deklarerade utgifterna för tekniskt stöd uppgick under året till 134.000 €(se Tabell 2). De sammanlagda utgifterna från programmets början utgör 35 % av finansieringsplanen och 63 % av de beräknade utgifter i budgeten för landskapet Åland för åren 2007-2009. I början av

programmet har en större andel budgeterats med anledning av att utgifterna normalt är högre i uppstartfasen av ett program. Att utgifterna understiger budget beror på att den löpande utvärderingen inte påbörjades som ursprungligen var planerat. Avseende slututvärdering av landsbygdsutvecklingsprogrammet 2000-2006 har en delbetalning belastat år 2009. Resterande delbetalningar belastar 2010 då slututvärderingen för programperioden 2000-2006 blir klar.

Den totala budgeten för genomförande av informationsinsatserna beräknas enligt programmets kommunikationsplan uppgå till 150 000 euro under programperioden. Eftersom budgeten för tekniskt stöd är mycket ansträngd kommer utgifterna för informationsinsatserna att bli väsentligt lägre.

Tabell 2. Deklarerade utgifter tekniskt stöd

Euro						
Tekniskt stöd	Deklarerade utgifter 2009*	Deklarerade utgifter ackumulerat 2007-2009	Ack. budget 2007-2009 för landskapet Åland	%	Programmets finansieringsplan 2007-2013	%
Information	13 885	23 165				
Utvärdering	25 040	27 826				
Administration	95 595	390 412				
Totalt	134 521	441 402	700 000	63 %	1 254 366	35 %

* Deklarerade utgifter till Kommissionen

Tabell 3. Budget tekniskt stöd

År	Budget	Ackumulerad budget
2007*	200 000	200 000
2008*	262 000	462 000
2009*	238 000	700 000
2010*	280 000	980 000
2011-2015	(Återstod att budgetera 274 000)	1 254 000

* Av Ålands lagting godkänd budget

Det tekniska stödet finansieras till 50 % med medel från jordbruksfonden och till 50 % med nationella offentliga medel (landskapsregeringen).

4.4 Åtgärder vidtagna för att se till att programmet ges offentlighet

Under året har riktade informationstillfällen genomförts i anslutning till vårens ansökningar om LFA och miljöstöd. Genom kungörelse i de båda lokaltidningarna utlyste landskapsregeringen den 30 mars stödet för miljövänligt jordbruk (miljöstöd) och LFA-kompensationsbidraget att sökas för år 2009. I kungörelsen informerades om stöd som kan sökas, blanketter som skall användas och om sista ansökningsdag. Samma information publicerades även i jordbruksbyråns informationsblad "Jordbruksbyrån informerar" nr 1/09 som skickas ut till samtliga jordbruksföretag på Åland.

Landskapsregeringen ordnade tillsammans med Pro Agria Ålands Hushållningssällskap tre informationstillfällen om årets stödansökningar (1.4., 6.4. och 8.4). Landskapsregeringen informerade om stöd villkoren och ansökningsförfarande för miljöstödet och LFA-kompensationsbidraget medan Ålands Hushållningssällskap informerade om de övriga stöden. Totalt deltog ca. 70 personer.

Under våren ordnades också möten mellan representanter från länsstyrelsens administrativa avdelning, Ålands Hushållningssällskap, kommunernas landsbygdsnäringsmyndigheter och landskapsregeringen. Vid mötet informerade landskapsregeringen om landsbygdsutvecklingsprogrammet och om ansökningsförfarandet. Även om kommunens landsbygdsnäringsmyndigheter inte på något sätt deltar i administrationen av stöden har de som jordbrukarnas närmaste myndighetskontakt en central roll vid spridning av information. Även Ålands Hushållningssällskap marknadsför stöden vid sina rådgivningstillfällen.

Kontinuerlig information lämnas om regelverk och ansökningsförfarande av såväl Ålands Hushållningssällskap som tjänstemän vid landskapsregeringen.

I mars 2009 ordnade landskapsregeringen tillsammans med ett flertal åländska intresseorganisationer och Landsbygdsnätverket ett inspirationsseminarium för småföretagare med svenska, finländska och åländska föreläsare. På seminariet gavs även myndighetsinformation om möjligheter att ansöka om stöd från landsbygds-utvecklingsprogrammet och även Ålands operativa program med finansiering från regionalfonden. Sammanlagt ett 100-tal besökare deltog i seminariet. I media har projektfinsiering och den allmänna jordbrukspolitiken varit aktuellt.

Information om programmet och dess möjligheter har givits kontinuerligt i jordbruksbyråns informationsblad "Jordbruksbyrån informerar".

I april 2009 offentliggjorde landskapsregeringen uppgifter om de mottagare som fått stöd under perioden 16.10.2008-15.10.2009 i enlighet med förordning (EG) 259/2008. För detta har landskapsregeringen utarbetat en egen modul som finns utlagd på www.regeringen.ax

Upplysningstavlor med information om jordbruksfondens delfinansiering av projekt har distribuerats till stödmottagare vilka erhåller investeringsstöd ((EG) 1974/2006 bilaga VI). Även övriga aktörer som driver landsbygdsutvecklingsprojekt erhåller i samband med beslutet en liten informationsdekal.

Artiklar om programmet och finansieringsstöd som beviljats med medel från jordbruksfonden har bevakats inom media. Därutöver lämnas kontinuerlig information av förvaltningens tjänstemän.

Finansieringsinformation finns även på en starta eget portal <http://www.starta eget.ax/> som näringsavdelningen byggt upp med Ålands handelskammare och Ålands Företagareförening.

Information om programmet och stöden finns att hämta även på landskapsregeringen hemsida <http://www.regeringen.ax/>. Via hemsidan kan man ta del av hela programmet, samtliga ansökningsblanketter, stödvillkor, ifyllnadsanvisningar och informationsmaterial.

4.5 Sammanfattning av större problem

Sammantaget kan det konstateras att efterfrågan på programfinansiering under 2009 fortfarande är mycket ojämn. Störst efterfrågan har funnits för nyinvesteringar inom lantbruket, livsmedelsförädling samt för det arealbaserade stöden. Inom axel 3 har den största efterfrågan funnits för programfinansiering för investeringar inom den landbaserade turismen. Intresset för diversifiering och utveckling av nya produkter har varit svalt.

Ett mindre intresse än väntat har visats för åtgärd Startstöd till unga odlare (112). Det kan finnas skäl till att återkomma till den reviderade målsättningen om fem generationsväxlingar per år för ytterligare mindre justeringar. Beträffande åtgärd Utveckling av nya produkter (124), så är intresset fortfarande lågt trots de informationsinsatser som genomförts. Programförvaltningen överväger att göra förändringar gällande åtgärd 112 och 124 i den indikativa budgetfördelningen i syfte att uppnå effektivt utnyttjande av programmets medel.

Under programperiodens tre första år (2007-2009) har landskapsregeringen inom axel 2 betalat totalt 8.748.754,61 euro i kompensationsbidrag (åtgärd 212) vilket är 44,5 % av det anslag om totalt 19.642.515 euro som upptas för kompensationsbidraget i programmets reviderade budgetram. Den anslutna arealen förväntas inte minska under återstoden av programperioden och de årliga utbetalningarna uppskattas därmed bli oförändrade. Härmed kan konstateras att det budgeterade beloppet inte kommer att räcka till varför landskapsregeringen är tvungen att utreda olika alternativ för att lösa detta problem.

Programmet har ändå helt klart nått ut bättre till målgrupperna inom axel 3 och 4 under 2009 jämfört med 2008. Men som redan har framgått är ansökningarna inom axel 3 med undantag av åtgärd 312 och vissa åtgärder inom axel 1 väsentligt lägre än förväntat. Axel 4 ligger också långt under budget. För axel 4 beror det på att ett nytt Leader-område med framtagande av en lokal utvecklingsstrategi och en lokal aktionsgrupp för första gången skulle startas upp, vilket har varit en tidsödande process under 2008 och 2009. Under slutet av år 2009 i samband med att landskapsregeringen genomförde en laglighetskontroll av LAG gruppens beslut gällande de två första leader-projekten uppmärksammades att LAG-gruppen uppfattat programskrivningarna gällande stödnivån så att även investeringar inom leader-åtgärderna kunde beviljas upp till 50 % i finansiering. Av programskrivningarna framkommer emellertid klart att stödnivån för investeringar är graderad från 10-30 % beroende av region där investeringen genomförs men att övrigt projektstöd kan beviljas upp till 50 %. Leader föreningen har till landskapsregeringen anhållit om en ändring av stödnivåerna gällande investeringar med motiveringen att stödnivån påverkar ansökningarna och förverkligandegraden av programmet. Landskapsregeringen har under början av 2010 tagit ställning till föreningens anhållan och meddelat att man under 2010 inför övervakningskommittén kommer att föreslå en ändring gällande allmännyttiga investeringar så att stöd kan beviljas till högst 50 %.

Handläggningstiderna har varit i fokus under året, framförallt gällande stödmottagarnas ansökan om utbetalning av medel. De genomsnittliga handläggningstiderna har varit längre men har förbättrats vartefter. I flertalet fall beror handläggningstiderna på att landskapsregeringen med hänvisning till resurssituationen prioriterat utbetalning och slutförande av de program som hör till perioden 2000-2006. Detta gäller framförallt landskapets mål 2-program som avslutades under 2009. Att felaktigheter i stödmottagarnas kostnadsredovisning kan medföra sanktioner har föranlett frågor från stödmottagarna. För att förbättra informationen till stödmottagarna om vikten av korrekta kostnadsredovisningar samt om övriga stödvillkor har landskapsregeringen inom axel 3 och 4 infört en rutin med bättre information, inklusive direkt personlig kontakt med stödmottagaren innan första kostnadsredovisning inlämnas.

Inom åtgärden tekniskt stöd är de begränsade budgetmedlen från såväl jordbruksfonden som den nationella medfinansieringen ytterst begränsade. Ambitionerna för informations-spridning var höga när programmet skrevs men har till följd av konjunkturläget inte genomförts i den omfattning som varit tänkt och de planerade extra personella resurser som behövts har fördelats ut på de personer som redan arbetar med andra delar av programgenomförandet. För

att effektivt nyttja befintliga resurser har information via hemsidan prioriterats och har arbetet koordinerats med kommunikation av andra stödmöjligheter och utvecklingsprogram.

Den 1 oktober 2009 träffades tjänstemän från programorganisationen och DG Agri i Bryssel (årligt möte) för att gemensamt diskutera olika frågor i anslutning till den årliga rapporten 2008 och det aktuella läget kring programmets framskridande. Förutom det aktuella konjunkturläget, diskuterades även behovet att ytterligare förtydliga programmets utgångs- och målindikatorer, det andra programändringsförslaget (se sid.6), slututvärdering av det åländska programmet 2000-2006 och en löpande utvärdering (inklusive halvtidutvärdering) av landsbygdsutvecklingsprogrammet 2007-2013.

I sina konklusioner uttryckte kommissionen sin oro över den försenade tidtabellen för de ovannämnda utvärderingarna. Landskapsregeringen har därefter i november 2009 genom beslut anlitat utvärderare för utvärdering av det åländska programmet 2007-2013 (se nedan kapitel 5). Den 27 april 2010 beslöt landskapsregeringen godkänna slututvärderingen av landsbygdsutvecklingsprogrammet för perioden 2000-2006 inklusive en kvalitetsbedömning varefter den sänts till Europeiska kommissionen. Under slutet av år 2009 och fram till övervakningskommitténs möte i maj 2010 har programförvaltningen arbetat med att utveckla programmet utgångs- och målindikatorer.

Landsbygdsverket i Finland i egenskap av utbetalningsställe har delegerat uppgifter till Ålands landskapsregering där regler och riktlinjer beskrivs i ett ramavtal mellan Ålands landskapsregering och jord- och skogsbruksministeriet. Under oktober 2009 gjorde det attesterande organet för Ålands landsbygdsutvecklingsprogram, Tuokko Tilintarkastus Oy, ett granskningsbesök på Åland.

Landskapsregeringen har gjort en riskanalys över förvaltningen och utgivit en rapport 24 februari 2009. I rapporten finns upplista 35 viktigaste skyddsåtgärder utgående från den internationella standarden ISO 27000 som berör styrsystem för informationssäkerhet för fortsatt arbete. Det granskande organet har efter kontrollbesöket konstaterat att det finns risker inom förvaltningen vilka kräver åtgärder för att få den totala risknivån inom landskapsregeringen på en acceptabel nivå. Till en början bör ett policydokument för informationssäkerhet godkännas av ledningen samt publiceras och skickas ut till alla anställda och relevanta externa parter. Leningen bör därtill aktivt stödja säkerheten inom landskapsregeringen genom tydliga direktiv, påvisat åtagande, tydlig arbetsfördelning och bekräftelse av (bestämda) arbetsuppgifter och ansvar för informationssäkerhet. (Bristar i samtliga ISO standarder). Under 2009 har landskapsregeringen påbörjat arbetet med ett policydokument samt planeringen av genomförandet av olika säkerhetsåtgärder.

Övervakning och kvalitet på kontroll betonas av kommissionen. Det konstaterades i samband med granskningen att kvalitetskontroll av övervakning i axel 1 och axel 3 inte har utförts. Det granskande organet betonade även betydelsen av ett klart åtskiljande av funktioner när det gäller handläggning av återkrav eller andra sanktioner i förhållande till annan handläggning. På samma sätt bör administrationen av tekniskt stöd vara beskriven i systembeskrivningen med åtskiljande av uppgifterna mellan följande funktioner: förvaltningsmyndighet (stödbeslut), betalningsuppgift (betalningsbeslut), ansökan om betalning på landskapsregeringens vägnar, godkännande av utgifter för tekniskt stöd och möjliga återkrav av tekniskt stöd.

Landskapsregeringen har tagit del av rapporten och under 2009 påbörjat arbetet med att följa rekommendationerna.

5. SAMMANFATTNING AV PÅGÅENDE UTVÄRDERING

Enligt artikel 84 i Rådets förordning (EG) nr 1698/2005 skall landsbygdsutvecklingsprogrammen bedömas på förhand, efter halva tiden och i efterhand.

Förhandsutvärderingen av programmet gjordes av Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) i samarbete med konsultfirman EuroFutures i Stockholm. Under 2008 fastställde förvaltningsmyndigheten och övervakningskommittén process och rutiner för den löpande utvärderingen.

Landskapsregeringen avslutade i februari 2009 en EU-upphandling av det löpande utvärderingsuppdraget. Inga anbud inlämnades. Övervakningskommittén beslöt därefter som fortsatt åtgärd göra en riktad upphandling. Två anbud inlämnades inom utsatt tid varvid landskapsregeringen i november 2009 beslöt anta inlämnat anbud från Nordregio med Ålands statistik- och utredningsbyrå som underleverantör.

Utvärderarna deltog på övervakningskommitténs möte i november för en presentation av utvärderingsupplägget. Vidare presenterades i korthet det planerade innehållet i de årliga utvärderingsrapporterna, halvtidsutvärderingen och utvärderingen i efterhand, vilka alla tillsammans ingår i den löpande utvärderingen.

Styrgruppen som landskapsregeringen tillsatte i december 2008 höll sitt första möte tillsammans med utvärderarna i december för genomgång av arbetsplanen.

I den löpande utvärderingen har förvaltningsmyndigheten under början av år 2010 kommunicerat informationen till utvärderarna om uppföljningen av indikatorerna som de beskrivits ovan i programmet parallellt med utarbetandet av den årliga rapporten 2009.

Som bas för utvärderingsarbetet har förvaltningsmyndigheten levererat information från de databaserade administrationssystem (IACS och landskapsregeringens projektregister) som används i övervakningen av programmet.

I början av år 2010 har utvärderarna i tillägg till insamling av programstatistik och data gjort intervjuer med ett flertal aktörer inom programgenomförandet såsom tjänstemän inom landskapsregeringen, övervakningskommittén, Ålands landsbygdscentrum, Leader-organisationen samt stödmottagare. Enligt utvärderingskontraktet och den arbetsplan utvärderarna utarbetat skall utvärderarna lämna ett första utkast till utvärderingsrapport till förvaltningsmyndigheten den 15 maj 2010 för att sedan lämna den slutgiltiga rapporten senast den 30 september 2010.

6. ÖVERENSSTÄMMELSE MED GEMENSKAPSPOLITIK

6.1 Gemenskapens konkurrensregler

Genomförandet av landsbygdsprogrammet skall vara förenligt med genomförandet av den övriga gemenskapspolitiken. Hit hör iakttagandet av gemenskapens konkurrensregler, beaktandet av hållbar utveckling och efterföljandet av gemenskapens miljölagstiftning. Det innebär bland annat att åtgärderna och genomförande av åtgärderna skall vara förenliga med statsstödsreglerna i artiklarna 87, 88 och 89 i EG-fördraget. Det innebär att stöd inte får ges

av en medlemsstat med statliga medel som kan snedvrída konkurrensen inom den gemensamma marknaden genom att vissa företag eller viss produktion gynnas.

I det godkända programmet finns överensstämmelsen med gemenskapens politik dokumenterad, vilken skall försäkras genom hela programgenomförandet och anpassas om förändringar sker. På områden som faller under landskapsregeringens behörighet följer landskapsregeringen kontinuerligt med gemenskapens politik och vidtar åtgärder vid behov. All offentlig stödfinansiering under programperioden måste vara förenlig med gemenskapens statsstödsregler som gäller vid tidpunkten för det aktuella finansieringsbeslutet.

Kommissionens riktlinjer för regionalstöd (2007-2013) och den regionala statsstödskartan för Åland godkänd den 20 december 2006 reglerar möjligheten att bevilja investeringsbidrag till åländska företag.

Kommissionens förordningar om statligt regionalt investeringsbidrag (EG 1628/2006) upphörde under 2008 och ersattes med en allmän gruppundantagsförordning (EG) nr 800/2008. Den tillsammans med förordningen om stöd av mindre betydelse (EG 1998/2006) utgör rättsgrund för landskapsregeringens stödordningar till näringsverksamhet.

Beslutad projektfinansiering under 2009 inom ramen för programmets axel 1 och åtgärd 123 Högre värde i jord- och skogsbruksprodukter har skett med riktlinjerna och kommissionens gruppundantagsförordning som grund.

I genomförandet av programmet iaktas kontinuerligt konkurrensutsättning och vid anskaffningar skall relevanta upphandlingsregler iaktas⁷.

6.2 Hållbar utveckling en horisontell prioritering

Kommissionens definition på hållbar utveckling "En utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov" innehåller en social dimension, en ekologisk dimension och en ekonomisk dimension vilka alla är integrerade. I programgenomförandet skall hänsyn tas till såväl hållbar utveckling med betoning på miljö och jämlikhet.

Den övergripande målsättningen med miljöarbetet i landskapet är att uppnå en hållbar utveckling och att skydda miljön.

Det är viktigt att allt hållbarhetsarbete integreras i befintliga strukturer. Inom landskapsregeringen görs arbete på olika nivåer som bidrar till en hållbar utveckling. Det framgår av innehållet i planer och program som finns inom landskapsregeringen. Hit hör alla EU-delfinansierade program inklusive landsbygdsutvecklingsprogrammet.

Programmets hänsyn till hållbar utveckling (miljö) har förvaltande myndighet under året beaktat i beredningen av projektansökningar. Ett villkorat urvalskriterium är att ett projekt inte får påverka en hållbar utveckling negativt utan skall förbättra möjligheterna för en miljömässigt hållbar utveckling.

⁷ Lagen om offentlig upphandling (ÅFS 43/1994), landskapsförordning om offentlig upphandling (ÅFS 101/1998) och Ålands landskapsregerings beslut gällande vissa upphandlingar (ÅFS 41/2006).

Åland är till följd av sin placering mitt i Östersjön sårbart. Många av de för Åland stora miljöhoten är globala och sprids i vatten och genom luften. Exempel på hot mot vår miljö är övergödningen av vatten, växthuseffekten, organiska miljögifter och ökande halter av tungmetaller. För Åland har den pågående övergödningen av vattenmiljön med fosfor och kväve varit det allvarligaste problemet.

Som en följd av Ålands inträde i den Europeiska Unionen år 1995 har Åland utarbetat ett program och ingår i det europeiska nätverket av naturskyddade områden kallat NATURA 2000.

Åland berörs även av EU:s ramdirektiv för vatten. Med egen lagstiftningsbehörighet inom vattenområdet har Åland utsetts till behörig myndighet enligt vattendirektivets artikel 3.2. I december 2009 antog Ålands landskapsregering ett åtgärdsprogram för att uppnå målet om en god vattenkvalitet senast 2015.

Inom vattenområdet är målen enligt åtgärdsprogrammet att minska näringsbelastningen som härstammar från jordbruk, fiskodling och bosättning. För att minska belastningen inom jordbruket föreslås riktad rådgivning för enskilda gårdar och styrning av stödssystemet för jordbruket mot att vara mer effektivt ur miljöskyddsperspektiv. Informationsinsatser samt utökad stöd för anläggande av kombinerade bevattningsbassänger/sedimenteringsbassänger och våtmarker anses även som angeläget. Dessa åtgärder planeras redan att genomföras inom landsbygdsutvecklingsprogrammet. På grund av den inneboende trögheten i systemet tar det lång tid innan dessa åtgärder ger synliga resultat.

6.3 Jämlikhet/jämställdhet en horisontell prioritering

Gemenskapens horisontella prioritering om jämlikhet skall genomsyra alla delar av programmets genomförande. Sammansättningen av övervakningskommittén för programmet följer prioriteringen för jämlikhet och jämställdhet.

Sysselsättningsgraden på Åland är god. Andelen sysselsatta kvinnor har dock ökat mera än antalet sysselsatta män under 2000-talet. Kvinnorna utbildar sig i allt högre grad men återfinns på arbetsmarknaden inom den lägre avlönade offentliga sektorn och tar samtidigt ett större ansvar för det oavlönade hemarbetet och barnen.

Bland personer 55 år och äldre har männen fortfarande en högre utbildningsgrad än kvinnorna, medan det i åldersklasserna därunder är kvinnorna som är mer välutbildade. Av samtliga heltidsanställda i privatsektor är 34 procent kvinnor. Inom offentlig sektor är situationen den motsatta, där är drygt 60 procent av de heltidsanställda kvinnor. Enligt statistik från 2006 arbetade 28 procent av löntagarna i den privata sektorn deltid och av dessa utgjorde kvinnorna 61 procent (ÅSUB 2008:2). Av de offentligt anställda deltidarbetade 38 procent (ÅSUB 2008:1) här finns ingen könsuppdelad statistik.

Det finns stora skillnader mellan könen när det gäller val av studieinriktning vilket återspeglas på arbetsmarknaden.

Arbetsmarknaden är i stor utsträckning horisontellt segregerad, vissa branscher domineras av kvinnor och andra av män. Det finns ett tydligt mönster av typiska kvinno- och mansdominerade näringsgrenar och yrken.

Lönestatistiken visar på inkomstskillnader mellan könen och statistik över beskattning och inkomster visar att en större del av männen finns i de högre inkomstklasserna medan ett högre antal kvinnor återfinns i de lägre. Detta gäller både förvärvs- och kapitalinkomster. Medelmånadslönerna inom den privata sektorn är högre för män än för kvinnor både då det gäller de olika branscherna och personalgrupperna (ledning, förmän, operativ personal mm). Man kan ändå notera att en viss utjämning skett från 2001 till 2006. Även inom offentlig sektor är männens medellöner högre både totalt sett och i de flesta huvudyrkesgrupper.

Arbetsrätten med vissa undantag hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Detta innebär att behörigheten gällande jämställdhetsfrågor är delad mellan riket och Åland. Landskapets och kommunernas tjänstemän hör till landskapets behörighet medan statstjänstemän och privaträttsligt anställda, inklusive privaträttsligt anställda hos landskapet och kommunerna hör till rikets behörighet.

Förvaltningsärenden om jämställdhet mellan kvinnor och män som hör till landskapets behörighet handläggs sedan år 2007 av landskapets diskrimineringsombudsman.

Jämlikhetsbegreppet som är ett bredare begrepp än jämställdhet behandlas i programgenomförandet genom att synliggöra det i ansökningshandlingarna så att sökanden får motivera sitt svar som ger beslutsfattaren underlag för bedömning huruvida projektet inte motverkar allas lika rättigheter i samhället. Detta oavsett kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning. Tillsvidare har det inte förekommit ansökningar som avslagits på den grund att detta urvalskriterium inte uppfyllts. Könrelaterad statistik i indikatorerna som de är presenterade i programmet följs upp i resultatuppföljningen i programmet.

Eftersom lagstiftningsbehörigheten gällande arbetsrätten i det privata näringslivet hör till rikets behörighet är programmets möjligheter att i en större utsträckning påverka mönster av typiska kvinno- och mansdominerade näringsgrenar, löneskillnader etc är komplext och programmets påverkningsmöjligheter begränsad.

6.4 EU:s strategi för Östersjöområdet

Kommissionen har sedan december 2007 arbetat med ett förslag till en EU-strategi för Östersjöområdet, till vilken landskapsregeringen lämnat ställningstaganden. Den 10 november 2009 antog rådet strategin inklusive en tillhörande åtgärdsplan. Landskapsregeringen har sett det som viktigt att vattenkvaliteten i Östersjön förbättras och som en absolut nödvändighet för en framtida stark ekonomisk utveckling.

I Ålands landskapsregerings EU-meddelande 1/2009-2010 till Ålands lagting (i meddelandet redogör landskapsregeringen för den huvudsakliga dagordningen inom EU 2010 och landskapsregeringens prioriteringar i förhållande till denna samt landskapsregeringens redogörelse för verksamheten med EU-ärenden under 2009) redovisas bl a för strategin. Åland fick i samband med antagandet av strategin en förfrågan om att delta i ett s.k. flaggskepp-projekt som ingår i avsnittet om miljövänlig fartygstrafik (sk clean shipping-projekt). Landskapsregeringen ordnade under hösten 2009 ett seminarium om ekonomiska styrmedel för fartygstrafiken, i samarbete med HELCOM och med närvaro av ledande företrädare för svenska och finska sjöfartsmyndigheter. I januari 2010 deltog landskapsregeringen i ett start möte om clean-shippingdelen av strategin. Vid mötet utsågs HELCOM preliminärt till att leda flera flaggskepp-projekt. Landskapsregeringen avser i

enlighet med meddelandet att aktivt följa arbetet för att vid behov försöka påverka utvecklingen av de olika projekten så att de blir långsiktigt miljömässigt och ekonomiskt hållbara och framgångsrika.

Landskapsregeringen avser även beakta andra prioriteringsområden. Inom området "Att förstärka hållbart jordbruk, skogsbruk och fiske" kommer landskapsregeringen främst att aktivt ta del i det arbete som gäller hållbart fiske, men även följa arbetet med hållbart jordbruk. Intressanta ur åländsk synvinkel är arbetet med flaggskeppsprojekt såsom "främja hållbara produktionsmetoder inom vattenbruket" (Finland), "säkerställa ett hållbart fiske" (Sverige) och de projekt som syftar till att minska näringsläckaget från olika landsbygdsnärningar inklusive jordbruk, fiskodling och turism. Avseende fiskodling har landskapsregeringen i sitt åtgärdsprogram för de åländska vattnen sagt att den ska vara en pådrivande aktör för en mer hållbar fiskodling på Östersjönivå.

6.5 Komplementaritet med andra finansieringsinstrument

De system som är stödberättigade inom ramen för den gemensamma organisationen av marknaden tillhör inte Ålands behörighet. Till den del som sådana stöd som avses i artikel 5.6. i rådets förordning EG (nr) 1698/2005 kommer att genomföras av jord- och skogsbruksministeriet även på Åland säkerställs genom administrativa förfaranden att ingen dubbel finansiering beviljas från detta program. Administrativa förfarande säkerställer också att projekt som erhåller finansiering från struktureringsfonden enligt artikel 6 i Rådets förordning (EG) Nr. 3320/2006 om etablerande av tillfälligt omstruktureringsprogram för sockerindustrin inom gemenskapen inte erhåller dubbelfinansiering finansiering från åtgärder inom landsbygdsutvecklingsprogrammet. Målgruppen för omstruktureringsprogrammet är lantbrukare som odlat sockerbetor och avstått från produktionskvot, vilket måste verifieras då stöd söks.

Landskapsregeringen är inte ansvarig för beviljande av stöd för program som erhåller finansiering från Europeiska gemenskapens marknadsorganisation för frukt och grönsaker då detta ligger under Finlands behörighetsområde i avgränsningen i självstyrelselagen för Åland. De finska myndigheterna som ansvarar för beslutfattande kring stödprogram meddelar dock sina beslut till landskapsregeringen varför risken för dubbelfinansiering från åtgärder inom landsbygdsprogrammet därmed kan undvikas.

Landskapsregeringen ansvarar utöver landsbygdsutvecklingsprogrammet under programperioden 2007-2013 för tre åländska EU delfinansierade program; Företagande och innovationer med finansiering från regionalfonden, Kompetens och delaktighet med finansiering från socialfonden, operativt program för fiskerinäringen med finansiering från fiskerifonden.

Programmen omfattar geografiskt hela Åland och har innehållsmässiga beröringspunkter. Avgränsning mellan de olika programmen finns inskrivna i de olika programmen. I och med landskapet Ålands litenhet är det möjligt att implementera programmen genom en och samma administrationsapparat på central nivå.

Programmet med finansiering från regionalfonden har som huvudmålsättning att utveckla den åländska ekonomin mot högre förädlingsgrader och ett ökat kunskapsinnehåll i produktionsprocesser och produkter. Prioriterade områden är entreprenörsanda, innovation inom SME, nya finansiella lösningar och företagskuvöser, energieffektivitet/förnyelsebar energi, tillämpad forskning och teknikutveckling samt utveckling av IKT. I landsbygdsutveck-

lingsprogrammet finns vissa kopplingar till regional konkurrenskraft och sysselsättning när det gäller innovationer och kompetens, miljö i form av förnyelsebar energi och energieffektivitet samt turism. Projektfinansiering för utveckling av nya produkter och tjänster har beviljats uteslutande från regionalfonden. Inom landsbygdsutvecklingsprogrammet har den åtgärd som möjliggör finansiering för utveckling av nya produkter, processer och tekniker inom jordbruks- och livsmedelssektorn samt inom skogsbrukssektorn ännu inte haft sökanden. Bearbetning av råmaterial till bioenergi samt produktion av bioenergi baserad på råmaterial från lantbruk och som huvudsakligen används inom lantbruket kan stödas via åtgärderna 121 och 123. Inom landsbygdsutvecklingsprogrammet har investeringsstöd för produktion av bioenergi för att användas inom lantbruket ännu inte beviljats. Inom förnyelsebar energi har finansiering beviljats från regionalfonden till en större investering i en biogasanläggning i ett företag i syfte att minska användningen av fossila bränslen i produktionen. "Överloppsenergin" planeras föras till ett kommunalt fjärrvärmenät för att öka användningen av förnyelsebar energi i kommunen.

Finansieringsansökningar som fokuserar på regionalt betydelsefulla turismprojekt (investeringar) och som kan finansieras genom regionalfonden har inte varit aktuella. Däremot har det funnits efterfrågan på programfinansiering från axel 3 till mikroföretag inom den landbaserade turismen.

Under första halvåret 2009 kunde investeringsbidrag ännu beviljas till projekt med delfinansiering från regionalfonden inom ramen för mål 2-programmet 2000-2006. Ålands landskapsregering anhöll 30.12.2008 om möjligheten till en förlängning av perioden för stödberättigande kostnader fram till den 30 juni 2009, vilket beviljades av Kommissionen den 18 februari 2009. Beröringspunkter har främst funnits till landsbygdsutvecklingsprogrammets axel 3 inom den landbaserade turismen. Samma projekt har däremot inte erhållit finansiering från bägge program.

Fiskeriprogrammet har kopplingar till regional konkurrenskraft både när det gäller kompetens och näringslivsutveckling och till landsbygdsutvecklingsprogrammet när det rör lokal utveckling. Näringsidkare inom fiskerinäringen, fiskare och fiskeriföretag, kan dock inte erhålla stöd från de övriga programmen.

Programmet med finansiering från socialfonden har som huvudmålsättning att förbättra nyttjande av humankapitalet genom en generell höjning av kompetensnivån bland vuxna i arbetslivet och genom en ökad integration av utanförgrupper. Prioriterade områden är investeringar i humankapital, innovativa former av arbetsorganisationer, aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättningen samt inklusion/tillgänglighet.

De utbildningsåtgärder som finansierats från axel 1 har haft karaktären av korta utbildningsinsatser i motsats till utbildningsinsatser av mer generell karaktär och långsiktiga utbildningsprojekt kopplade till sysselsättningspolitiken och EU:s sysselsättningsstrategi vilka finansierats från socialfonden.

I programmet Central Baltic Interreg IV A Programme ingår Åland som aktiv part i underprogrammet Archipelago and Islands bestående av regioner med skärgård och öar. Under 2009 beviljades de första projekten finansiering inom skärgårdsprogrammet. Programmet ger förutsättningar att driva större projekt i samarbete med andra regioner och kan därmed få större spridningseffekt än regionala projekt inom småföretagande, landsbygdsturism, förnyelsebar energi, innovationer etc. Det gränsöverskridande samarbetet

kan innehållsmässigt ha kopplingar till flera av de övriga programmet men har naturligt en annan dimension genom att de medverkande kommer från olika regioner.

7. LANDSBYGDSNÄTVERK

Jord- och skogsbruksministeriet har det övergripande ansvaret för det nationella landsbygdsnätverket som inrättades år 2007 i enlighet med Rådets förordning (EG) nr 1698/2005 om stöd för landsbygdsutveckling.

Jord- och skogsbruksministeriet tillsatte i september 2007 en styrgrupp för landsbygdsnätverket. Åland är representerad i styrgruppen med en medlem och ersättare. Landskapsregeringen har tagit del i samarbetet och utbytet inom nätverket i den mån det varit möjligt av språkliga skäl. Åland har även en deltagande i en svensk arbetsgrupp.

Under 2009 har deltagare från Åland medverkat i organiserade möten, seminarier och utbildningar rörande landsbygdsutvecklingsärenden samt deltagit i studiebesök för främjande av internationellt utbyte och samarbete. I mars 2009 genomförde Ålands landskapsregering i samarbete med landsbygdsnätverket ett småföretagarseminarium (se kapitel 5.5).

Vid uppstarten av Leaderarbetet har landsbygdsnätverket fungerat som en aktiv part för att skapa kontaktytor till LAG-grupper på fastlandet.

På nätverksenhetsens hemsida

<http://www.landsbygd.fi/sv/index/landsbygdsnätverk/verksamhetsform/deltagande.html>

finns även information om Ålands landsbygdsutvecklingsprogram (länk).

Tabell 1. Den arealmässiga anslutning i förhållande till målsättningen, programperioden 2007-2013

Kompensationsbidrag, åkermark

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000
Anslutning, hektar, pb 2000-2006	9.186	7.348	5.854				
Anslutning, hektar, pb 2007-2013	4.419	6.275	7.742				
Anslutning, totalt	13.605	13.623	13.596				
Skillnad, hektar	605	623	596				
% av målsättningen uppfylld	105	105	105				
Förändring jämfört med föregående år, hektar		18	-27				

Kompensationsbidrag, naturbeten

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Anslutning, hektar	1.837	2.081	2.314				
Skillnad, hektar	-3.163	-2.919	-2.686				
% av målsättningen uppfylld	37	42	46				
Förändring jämfört med föregående år, hektar		244	233				

Miljöstödets basstöd, obligatoriska åtgärder, nya programperiodens förbindelse

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	5.352	5.772	7.900	8.900	13.000	13.000	13.000
Anslutning, hektar	5.851	6.436	7.108				
Skillnad, hektar	499	664	-792				
% av målsättningen uppfylld	109	112	90				
Förändring jämfört med föregående år, hektar		585	672				

Reducerad höstbearbetning

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	1.500	1.600	1.800	1.900	1.950	2.000	2.100
Anslutning, hektar, pb 2000-2006	602	684	617				
Anslutning, hektar, pb 2007-2013	815	1.018	971				
Anslutning, totalt	1.417	1.702	1.588				
Skillnad, hektar	-83	102	-212				
% av målsättningen uppfylld	94	106	88				
Förändring jämfört med föregående år, hektar		285	-114				

Fånggröda

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	50	80	60	70	80	90	100
Anslutning, hektar 2000-2006	33	44	47				
Anslutning, hektar 2006-2013	9	9	14				
Anslutning, totalt	42	53	61				
Skillnad, hektar	-8	-27	1				
% av målsättningen uppfylld	84	66	102				
Förändring jämfört med föregående år, hektar		11	8				

Minskad gödsling

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	1.000	1.200	400	450	500	550	600
Anslutning, hektar	338	354	364				
Skillnad, hektar	-662	-846	-36				
% av målsättningen uppfylld	34	30	91				
Förändring jämfört med föregående år, hektar		16	10				

Spridning av stallgödsel under växtperioden

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	1.500	1.800	500	600	700	800	900
Anslutning, hektar	397	428	480				
Skillnad, hektar	-1.103	-1.372	-20				
% av målsättningen uppfylld	26	24	96				
Förändring jämfört med föregående år, hektar		31	52				

Flerårig extensiv vallodling

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	1.500	1.700	1.900	2.100	2.300	2.500	2.500
Anslutning, hektar 2000-2006	863	923	830				
Anslutning, hektar 2007-2013	708	845	1.046				
Anslutning, totalt	1.571	1.768	1.876				
Skillnad, hektar	71	68	-24				
% av målsättningen uppfylld	105	104	99				
Förändring jämfört med föregående år, hektar		197	108				

Precisering av kvävegödsling i grönsaksodling

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	50	80	60	65	70	75	80
Anslutning, hektar	25	54	47				
Skillnad, hektar	-25	-26	-13				
% av målsättningen uppfylld	50	68	78				
Förändring jämfört med föregående år, hektar		29	-7				

Mekanisk ogräsbekämpning i potatisodling

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	50	70	15	20	25	30	30
Anslutning, hektar	16	14	17				
Skillnad, hektar	-34	-56	2				
% av målsättningen uppfylld	32	20	113				
Förändring jämfört med föregående år, hektar		-2	3				

Användning av täckmaterial vid bekämpning av ogräs hos fleråriga trädgårdsväxter

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	100	100	200	250	250	250	250
Anslutning, hektar	164	168	165				
Skillnad, hektar	64	68	-35				
% av målsättningen uppfylld	164	168	83				
Förändring jämfört med föregående år, hektar		4	-3				

Minskad användning av växtskyddsmedel mot skadeinsekter

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	150	200	170	200	230	250	250
Anslutning, hektar	80	159	157				
Skillnad, hektar	-70	-41	-13				
% av målsättningen uppfylld	53	80	92				
Förändring jämfört med föregående år, hektar		79	-2				

Ekologisk produktion, åkermark

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	745	500	500	2.000	2.900	2.950	3.000
Anslutning, hektar	555	762	995				
Skillnad, hektar	-190	262	495				
% av målsättningen uppfylld	74	152	199				
Förändring jämfört med föregående år, hektar		207	233				

Ekologisk produktion, husdjur (foderareal; 1 ha = 1 de)

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	600	680	750	830	900	950	1000
Anslutning, hektar 2000-2006	643	637	686				
Anslutning, hektar 2007-2013	97	167	192				
Anslutning, totalt	740	804	878				
Skillnad, hektar	140	124	128				
% av målsättningen uppfylld	123	118	117				
Förändring jämfört med föregående år, hektar		64	74				

Prioriterade naturbeten

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	1.500	1.700	1.900	1.100	1.150	1.200	1.200
Anslutning, hektar 2000-2006	1.013	945	884				
Anslutning, hektar 2007-2013	155	216	295				
Anslutning, totalt	1.168	1.161	1.179				
Skillnad, hektar	-332	-539	-721				
% av målsättningen uppfylld	78	68	62				
Förändring jämfört med föregående år, hektar		-7	18				

Riktade insatser på naturbeten

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	0	500	800	40	60	100	120
Anslutning, hektar	0	0	0				
Skillnad, hektar							
% av målsättningen uppfylld							
Förändring jämfört med föregående år, hektar							

Hävd av löväng

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	15	18	22	10	15	20	25
Anslutning, hektar 2000-2006	20	20	19				
Anslutning, hektar 2007-2013	5	5	5				
Anslutning, totalt	25	25	24				
Skillnad, hektar	10	7	2				
% av målsättningen uppfylld	167	139	109				
Förändring jämfört med föregående år, hektar		0	-1				

Skydds zoner

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	10	20	30	20	40	60	80
Anslutning, hektar	0	11	11				
Skillnad, hektar	-10	-9	-19				
% av målsättningen uppfylld	0	55	37				
Förändring jämfört med föregående år, hektar		11	0				

Bevarande av ursprungsraser

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, djurenheter	100	110	120	130	140	150	160
Anslutning, djurenheter 2000-2006	53	49	28				
Anslutning, djurenheter 2007-2013	66	71	104				
Anslutning, totalt	119	120	132				
Skillnad, djurenheter	19	10	12				
% av målsättningen uppfylld	119	109	110				
Förändring jämfört med föregående år, de		1	12				

Tabell 2. Antal lantbrukare i förhållande till målsättningen, programperioden 2007-2013

Kompensationsbidrag, åkermark och naturbeten

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	580	580	500	500	500	500	500
Anslutning, 2000-2006	341	281	229				
Anslutning, 2007-2013	191	242	280				
Anslutning, totalt	532	523	509				
Skillnad	-48	-57	9				
% av målsättningen uppfylld	92	90	102				
Förändring jämfört med föregående år,		-9	-14				

Miljöstödets basstöd, obligatoriska åtgärder, nya programperiodens avtal

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	329	351	390	420	490	480	470
Anslutning	271	309	322				
Skillnad	-58	-42	-68				
% av målsättningen uppfylld	82	88	83				
Förändring jämfört med föregående år,		38	13				

Reducerad höstbearbetning

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning,	150	160	150	160	170	180	180
Anslutning, 2000-2006	64	88	50				
Anslutning, 2007-2013	78	56	90				
Anslutning, totalt	142	144	140				
Skillnad,	-8	-16	-10				
% av målsättningen uppfylld	95	90	93				
Förändring jämfört med föregående år,		2	-4				

Fånggröda

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning,	10	15	15	20	25	30	30
Anslutning, 2000-2006	7	5	4				
Anslutning, 2006-2013	4	6	7				
Anslutning, totalt	11	11	11				
Skillnad,	1	-4	-4				
% av målsättningen uppfylld	110	73	73				
Förändring jämfört med föregående år		0	0				

Minskad gödning

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	40	45	30	35	40	45	45
Anslutning	23	25	25				
Skillnad	-17	-20	-5				
% av målsättningen uppfylld	58	56	83				
Förändring jämfört med föregående år		2	0				

Spridning av stallgödsel under växtperioden

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	100	120	20	25	30	35	35
Anslutning	15	16	17				
Skillnad	-85	-104	-3				
% av målsättningen uppfylld	15	13	85				
Förändring jämfört med föregående år		1	1				

Flerårig extensiv vallodling

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	200	210	150	160	170	170	170
Anslutning 2000-2006	78	77	71				
Anslutning 2007-2013	55	64	64				
Anslutning, totalt	133	141	135				
Skillnad	-67	-69	-15				
% av målsättningen uppfylld	67	67	90				
Förändring jämfört med föregående år		8	-6				

Precisering av kvävegödsling i grönsaksodling

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	80	90	15	20	25	25	25
Anslutning	11	14	14				
Skillnad	-69	-76	-1				
% av målsättningen uppfylld	14	16	93				
Förändring jämfört med föregående år		3	0				

Mekanisk ogräsbekämpning i potatisodling

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	10	13	3	5	7	10	10
Anslutning	2	2	2				
Skillnad	-8	-11	-1				
% av målsättningen uppfylld	20	15	67				
Förändring jämfört med föregående år		0	0				

Användning av täckmaterial vid bekämpning av ogräs hos fleråriga trädgårdsväxter

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	20	20	40	50	50	50	50
Anslutning	35	37	36				
Skillnad	15	17	-4				
% av målsättningen uppfylld	175	185	90				
Förändring jämfört med föregående år		2	-1				

Minskad användning av växtskyddsmedel mot skadeinsekter

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	ingen målsättning fastställd i programmet						
Anslutning			31				
Skillnad							
% av målsättningen uppfylld							
Förändring jämfört med föregående år							

Ekologisk produktion, nya programperiodens avtal

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	30	30	50	65	130	135	140
Anslutning	28	39	49				
Skillnad	-2	9	-1				
% av målsättningen uppfylld	93	130	98				
Förändring jämfört med föregående år		11	10				

Ekologisk husdjursproduktion

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	50	55	60	65	70	75	80
Anslutning, 2000-2006	34	28	30				
Anslutning, 2007-2013	8	12	12				
Anslutning, totalt	42	40	42				
Skillnad	-8	-15	-18				
% av målsättningen uppfylld	84	73	70				
Förändring jämfört med föregående år		-2	2				

Prioriterade naturbeten

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	130	150	180	120	125	130	130
Anslutning, 2000-2006	104	98	92				
Anslutning, 2007-2013	21	25	32				
Anslutning, totalt	125	123	124				
Skillnad, hektar	-5	-27	-56				
% av målsättningen uppfylld	96	82	69				
Förändring jämfört med föregående år		-2	1				

Riktade insatser på naturbeten

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	0	40	60	20	30	40	50
Anslutning	0	0	0				
Skillnad							
% av målsättningen uppfylld							
Förändring jämfört med föregående år							

Hävd av löväng

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	5	7	9	2	3	4	5
Anslutning 2000-2006	5	5	5				
Anslutning, 2007-2013	1	1	1				
Anslutning, totalt	6	6	6				
Skillnad,	1	-1	-3				
% av målsättningen uppfylld	120	86	67				
Förändring jämfört med föregående år		0	0				

Skydds zoner

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	5	10	15	10	15	20	30
Anslutning	0	4	4				
Skillnad	-5	-6	-11				
% av målsättningen uppfylld	0	40	27				
Förändring jämfört med föregående år		4	0				

Bevarande av ursprungsraser

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	20	22	25	25	25	25	25
Anslutning 2000-2006	15	13	9				
Anslutning 2007-2013	7	10	13				
Anslutning, totalt	22	23	22				
Skillnad	2	1	-3				
% av målsättningen uppfylld	110	105	88				
Förändring jämfört med föregående år		1	-1				

Tabell 3. Den arealmässiga anslutning i förhållande till målsättningen, programperioden 2007-2013

HC/RP-medel

Ekologisk produktion, åkermark

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	416	1.258	843	1.500	558
Anslutning, hektar	0				
Skillnad, hektar					
% av målsättningen uppfylld					
Förändring jämfört med föregående år, hektar					

Prioriterade naturbeten

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	10	919	400	54	1.200
Anslutning, hektar 2000-2006	0				
Anslutning, hektar 2007-2013					
Anslutning, totalt					
Skillnad, hektar					
% av målsättningen uppfylld					
Förändring jämfört med föregående år, hektar					

Riktade insatser på naturbeten

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	800	40	5	40	120
Anslutning, hektar	0				
Skillnad, hektar					
% av målsättningen uppfylld					
Förändring jämfört med föregående år, hektar					

Hävd av löväng

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	10	5	2	20	25
Anslutning, hektar 2000-2006	0				
Anslutning, hektar 2007-2013					
Anslutning, totalt					
Skillnad, hektar					
% av målsättningen uppfylld					
Förändring jämfört med föregående år, hektar					

Skyddszoner

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning, hektar	20	20	10	10	80
Anslutning, hektar	0				
Skillnad, hektar					
% av målsättningen uppfylld					
Förändring jämfört med föregående år, hektar					

Tabell 2. Antal lantbrukare i förhållande till målsättningen, programperioden 2007-2013

HC/RP-medel

Ekologisk produktion, nya programperiodens avtal

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	40	50	30	70	30
Anslutning	0				
Skillnad					
% av målsättningen uppfylld					
Förändring jämfört med föregående år					

Prioriterade naturbeten

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	3	95	35	20	130
Anslutning, 2000-2006	0				
Anslutning, 2007-2013					
Anslutning, totalt					
Skillnad, hektar					
% av målsättningen uppfylld					
Förändring jämfört med föregående år					

Riktade insatser på naturbeten

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	60	20	2	20	50
Anslutning	0				
Skillnad					
% av målsättningen uppfylld					
Förändring jämfört med föregående år					

Hävd av löväng

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	4	1	1	4	5
Anslutning 2000-2006	0				
Anslutning, 2007-2013					
Anslutning, totalt					
Skillnad,					
% av målsättningen uppfylld					
Förändring jämfört med föregående år					

Skyddszoner

År	2009	2010	2011	2012	2013
Målsättning	10	10	6	5	30
Anslutning	0				
Skillnad					
% av målsättningen uppfylld					
Förändring jämfört med föregående år					